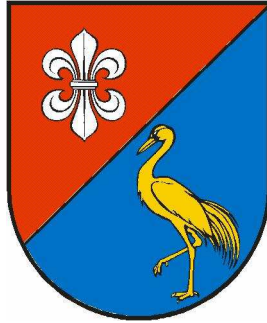

WÓJT GMINY GRAJEWO

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY GRAJEWO**

**CZEŚĆ II – KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO**

TEKST JEDNOLITY

**ZAŁĄCZNIK NR 5
DO UCHWAŁY NR
RADY GMINY GRAJEWO
Z DNIA   2017 R.**

GRAJEWO 2017

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grajewo
(Uchwała Nr 179/XXXV/09 Rady Gminy Grajewo z dnia 28.10.2009 r.

zespół autorski:

Główny projektant:

mgr Andrzej Lewandowski - członek Okręgowej Izby Urbanistów
w Warszawie, WA – 260

Projektanci:

mgr inż. arch. Elżbieta Tyszka - członek Okręgowej Izby Urbanistów
w Warszawie, WA -219

mgr inż. Hanna Konarzewska

inż. Krystyna Fronczek

inż. Tadeusz Borowski

mgr inż. Jerzy Przybyłowicz

tech. bud. Jadwiga Ptaszyńska

zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy
Grajewo (Uchwała Nr 105/XIX/12 Rady Gminy Grajewo z dnia 30.10.2012 r.

zespół autorski:

mgr inż. arch. Wiktor Panfiluk – kierownik zespołu projektowego,
koordynujący opracowanie planistyczne, wpisany na listę członków
Okręgowej Izby Urbanistów w Warszawie Nr WA-150

mgr inż. arch. Katarzyna Reut - Jaworowska – główny projektant,
koordynacja opracowanie od strony projektowej i merytorycznej,
wpisana na listę członków OIU w Warszawie Nr WA-334

mgr inż. arch. Teresa Kiejzik – opracowanie zagadnień przestrzennych,
koordynacja problematyki formalno-prawnej, posiadająca uprawnienia
urbanistyczne

mgr Bożena Gajewska – opracowanie zagadnień ochrony środowiska
i prognozy oddziaływania na środowisko

inż. Elżbieta Kępska – opracowanie zagadnień elektroenergetyki

współpraca:

mgr Andrzej Lewandowski – opracowanie ekofizjografii

mgr Zbigniew Bargielski – opracowanie ekofizjografii

(zmiany zaznaczone kolorem niebieskim)

zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy
Grajewo (Uchwała Nr 203/XXXIII/14 Rady Gminy Grajewo z dnia 14.04.2014 r.

zespół autorski:

mgr inż. arch. Jerzy W. Talaga - członek Okręgowej Izby Urbanistów
w Warszawie, WA-268

mgr inż. arch. Katarzyna K. Talaga

inż. arch. krajobrazu Karolina E. Talaga

(zmiany zaznaczone kolorem zielonym)

zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy
Grajewo (Uchwała Nr 17 Rady Gminy Grajewo z dnia .2017 r.

zespół autorski:

mgr Andrzej Lewandowski – upr. urb. nr 1671

mgr Zbigniew Bargielski

(zmiany zaznaczone kolorem czerwonym)

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ II - KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

I.	KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW	5
II.	KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY	19
III.	OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	23
IV.	OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	32
V.	KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	39
VI.	OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM	48
VII.	OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW	51
VIII.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE PLANÓW MIEJSCOWYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M ² ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	53
IX.	OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE	54
X.	KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	58
XI.	OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	61
XII.	OBIEKTY I OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU FILAR OCHRONNY	62

XIII. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	63
XIV. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENÍ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI	63
XV. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH	63
XVI. INNE OBSZARY PROBLEMOWE	64
XVII. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU STUDIUM	66
XVIII. MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	70

ZAŁĄCZNIK GRAFICZNY

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY GRAJEWO - MAPA W SKALI 1:20 000 - ZAŁĄCZNIK NR 3 DO UCHWAŁY NR 179/
XXXV/09 RADY GMINY GRAJEWO Z DNIA 28.10.2009 ROKU, ZE ZMIANAMI

I. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

1. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Od połowy lat osiemdziesiątych XX wieku trwa w całym kraju tendencja spadkowa w jego rozwoju demograficznym. Wiąże się ze spadkiem rozrodczości wśród kobiet, jako następstwa rosnącego poziomu wykształcenia, trudności na rynku pracy, brakiem mieszkań, zmniejszenia świadczeń socjalnych, zanikaniem więzów rodzinnych oraz innych przyczyn. W najbliższych latach należy się liczyć z dalszym spadkiem urodzeń z jednej strony i wzrostem zgonów w wyniku starzenia się społeczeństwa z drugiej strony, a tym samym osłabienia przyrostu naturalnego ludności wiejskiej.

W oparciu o założenia prognozy demograficznej Polski do roku 2030 przewiduje się dalszy systematyczny spadek liczby mieszkańców gminy Grajewo z 6,3 tys. osób obecnie do wielkości około 5,5 tys. osób w perspektywie. Zakłada się, że największy spadek zaludnienia nastąpi w miejscowościach małych, położonych peryferyjnie do szlaków komunikacji drogowej we wschodniej i południowej części gminy. Powolniejszy spadek lub stabilizację procesów demograficznych przewiduje się w strefie podmiejskiej, gdzie tempo depopulacji osłabione będzie wskutek osiedlania się ludności miejskiej, oraz we wsiach leżących przy drogach krajowych o dobrej dostępności komunikacyjnej (np. Popowo, Ruda, Ciemnoszyje).

2. FUNKCJE GMINY

Główną funkcją gminy Grajewo pozostanie rolnictwo wykorzystujące lokalne zasoby środowiska przyrodniczego, głównie zwarte kompleksy gleb III i IV klasy bonitacyjnej gruntów ornych występujących w północno - zachodniej części obszaru oraz zmeliorowanych użytków zielonych położonych we wschodniej części gminy.

Uzupełniającymi funkcjami gminy będą usługi na rzecz ludności, drobna działalność produkcyjno - usługowa oraz turystyka bazująca na walorach Biebrzańskiego Parku Narodowego, Jeziora Toczyłowskiego i kompleksów leśnych Nadleśnictwa Rajgród. Zakłada się systematyczny wzrost udziału tych działów w strukturze funkcjonalnej gminy kosztem funkcji rolniczej.

2.1 Rolnictwo

Zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego (Uchwała Nr IX Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2003 roku - Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 108, poz. 2026) gmina Grajewo zaliczona jest do obszaru funkcjonalnego - zachodniego, w rejonie produkcyjnym łomżyńsko - kolneńskim. Głównym kierunkiem rozwoju rolnictwa w rejonie jest rozwój rolnictwa integrowanego i ekologicznego z dużym udziałem roślin przemysłowych - ziemniaków i rzepaku oraz roślin paszowych dla hodowli bydła mlecznego i tuczu trzody chlewnej.

Rolnictwo stanowi podstawową funkcję w gminie dając utrzymanie dla większości jej mieszkańców. Zróżnicowanie warunków środowiska przyrodniczego, a tym samym rolniczej przestrzeni produkcyjnej ma zasadniczy wpływ na rozwój kierunków produkcji rolnej.

Północno - zachodnia część gminy posiada predyspozycje do rozwoju rolnictwa intensywnego

o kierunku produkcji zbóż, ziemniaków oraz hodowli trzody chlewnej i bydła mlecznego. W części północnej i wschodniej o przewadze użytków zielonych preferowany jest kierunek rozwoju rolnictwa w zakresie hodowli bydła mlecznego i w mniejszym stopniu produkcji zbóż i ziemniaków. Ze względu na występowanie obszarów ochrony przyrody (Natura 2000) zakłada się rozwój rolnictwa ekologicznego.

Rolnictwo musi podlegać ciągłym procesom w dostosowaniu się do gospodarki rynkowej i wymogów Unii Europejskiej. Procesy te dotyczą modernizacji i restrukturyzacji rolnictwa w celu lepszego i właściwego wykorzystania ziemi, zasobów pracy, środków technicznych, dopasowaniu struktury produkcji do potrzeb rynku, poprawie jakości produktów i dostosowaniu ich do norm unijnych oraz spełnieniu wymogów ochrony środowiska.

Ważną sprawą jest umiejętne wykorzystanie instrumentów finansowych, prawnych i edukacyjnych Unii Europejskiej w różnych programach, w szczególności programach rolno-środowiskowych.

Warunki naturalne oraz czynniki o charakterze społeczno-ekonomicznym znajdują przesłanki w rozwoju określonych kierunków produkcji rolnej.

Kierunki rozwoju rolnictwa:

- Poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez ochronę najlepszych gleb przed zmianą przeznaczenia, rekultywację gruntów i zagospodarowanie nieużytków, modernizację urządzeń melioracyjnych, wprowadzanie zadrzewień śródpolnych, itp.
- Poprawa struktury agrarnej poprzez dążenie do zwiększania wielkości gospodarstw rolnych oraz scalenia i wymianę gruntów.
- Porządkowanie i kształtowanie zabudowy zagrodowej w obrębie wyznaczonych terenów oraz dążenie do powiększania wielkości siedlisk celem dostosowania nowej zabudowy rolniczej do wymogów nowoczesnego rolnictwa.
- Rozwój infrastruktury rolniczej i technicznego uzbrojenia rolnictwa poprzez rozbudowę wodociągów, budowę przyzagrodowych oczyszczalni ścieków, reelektryfikacji obszarów wiejskich i utrzymanie należytego stanu dróg publicznych oraz dróg rolniczych.
- Eliminowanie źródeł zagrożeń wód powierzchniowych i podziemnych poprzez budowę szczelnych zbiorników na gnojówkę i gnojowicę oraz płyt na obornik oraz właściwe zagospodarowanie odchodów zwierzęcych.
- Rozwój i tworzenie warunków do ekologizacji rolnictwa, zwłaszcza na obszarach prawnie chronionych oraz promowanie produktów wytwarzanych metodami ekologicznymi.
- Rozwój szkolnictwa rolniczego na poziomie ponadgimnazjalnym i dostosowanie kierunków nauczania do miejscowych potrzeb oraz wymogów nowoczesnego rolnictwa.
- Poprawa dostępności ludności wiejskiej do usług bytowych i związanych z obsługą produkcji rolnej.
- Właściwe wykorzystanie naturalnych warunków użytkowych rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez:
  - dalszy rozwój produkcji zwierzęcej w zakresie hodowli bydła mlecznego i trzody chlewnej w kierunku nowoczesnych metod,

- wydzielenie gruntów nieprzydatnych do produkcji rolnej pod zalesienia lub zmiany sposobu użytkowania na inne cele,
- ograniczenie przeznaczenia gruntów wysokich klas bonitacyjnych na cele nierolnicze i nieleśne, a także zapobieganie degradacji użytków rolnych.
- Poprawa warunków do rozwoju produkcji rolniczej poprzez:
  - scalenia i wymianę gruntów w celu polepszenia rozłogów poszczególnych gospodarstw rolnych, w szczególności specjalistycznych,
  - meliorację użytków rolnych, a także modernizację istniejących urządzeń melioracyjnych,
  - budowę i modernizację dróg rolniczych zapewniających właściwą obsługę użytków rolnych z wykorzystaniem środków celowych,
  - rekultywację i zagospodarowanie terenów zdegradowanych oraz zdewastowanych na cele rolnicze lub leśne.
- Tworzenie warunków do dalszego rozwoju produkcji rolnej poprzez:
  - rozwój gospodarstw specjalistycznych w celu dostosowania jakości wytwarzanych produktów do norm unijnych i innych rynków zagranicznych przy zachowaniu zasad ochrony środowiska naturalnego,
  - zwiększenie produktywności gospodarstw w wyniku wprowadzania nowoczesnych i efektywnych sposobów gospodarowania zarówno w produkcji roślinnej, jak i zwierzęcej oraz podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników w zakresie technik gospodarowania, rachunkowości i zarządzania,
  - poprawę wyposażenia gospodarstw w infrastrukturę techniczną z wykorzystaniem środków pomocowych.
- Tworzenie warunków do wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich poprzez:
  - wspieranie powstawaniu nowych zakładów przetwórczych o małej i średniej skali produkcji,
  - tworzenie rezerw terenowych i wykorzystanie istniejących pustostanów pod rozwój działalności gospodarczej celem tworzenia miejsc pracy na obszarach wiejskich,
  - wielokierunkowy rozwój edukacji w zakresie podjęcia działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich,
  - wszechstronną pomoc podmiotom i osobom podejmującym działalność gospodarczą w zawodach pozarolniczych,
  - rozwój drobnej wytwórczości, rzemiosła regionalnego i innej działalności alternatywnej, uzupełniającej działalność podstawową związaną z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.
- Rozwój usług rolniczych i instytucji obsługi rolnictwa poprzez:
  - organizowanie grup producenckich, spółdzielni i innych form samoorganizowania się rolników celem obniżenia kosztów produkcji, łatwiejszego zbytu surowców rolnych,
  - wspieranie rozwoju nowoczesnych instytucji obsługi rolnictwa w zakresie doradztwa

prawnego, ekonomicznego i podatkowego,

- uaktywnienie współpracy lokalnych władz samorządowych i innych instytucji działających na rzecz środowiska wiejskiego w zakresie pozyskania środków na rozwój infrastruktury, przedsiębiorczości i tworzenia pozarolniczych miejsc pracy,
- poszerzenie wiedzy społeczności wiejskiej dotyczącej integracji z Unią Europejską.

2.2 Pozarolnicza działalność gospodarcza

Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej stanowi podstawowy warunek poprawy sytuacji, zwłaszcza na lokalnym rynku pracy i stanowi alternatywne w stosunku do rolnictwa źródło dochodów miejscowej ludności. Obejmuje ona usługi o znaczeniu ponadgminnym, rzemiosło usługowe, wytwórczość o charakterze produkcyjno - usługowym i składowo – magazynowym (m. in. tartaki, kopalnie kruszywa, elektrownie wiatrowe, zakłady remontowo - budowlane, hurtownie itp.

Kierunki rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej:

- **Koncentracja terenów obiektów produkcyjnych, składów, magazynów oraz zabudowy usługowej, na terenach wsi Elźbiecin, Kacprowo, Łękowo i Popowo.**
- Zagospodarowanie niewykorzystanych budynków i placów o charakterze produkcyjno - usługowym oraz magazynowym na cele działalności gospodarczej (byłe bazy GS, SKR, RSP, zlewnie mleka itp.).
- Wykorzystanie lokalnych zasobów kwalifikowanej siły roboczej.
- Tworzenie warunków rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, w tym usług materialnych i wspierania rzemiosła, głównie w miejscowościach strefy podmiejskiej i w większych miejscowościach gminy (Białaszewo, Ciemnoszyje, Danówek, Koszarówka, Popowo, Ruda, Szymany, Wojewodzin i inne).
- Rozwój przetwórstwa rolno - spożywczego w oparciu o własną bazę płodów rolnych, w tym żywności ekologicznej.
- **Wykorzystanie miejscowych zasobów surowców mineralnych w wyniku zagospodarowania złóż kruszywa naturalnego we wsiach: Danówek, Dybła, Elźbiecin, Grozimy, Łosewo, Mareckie, Popowo, Szymany, Toczyłowo, Wierzbowo, Wojewodzin oraz złóż gliny w Konopkach.**
- Rozwój elektroenergetyki odnawialnej poprzez realizację zespołu elektrowni wiatrowych w wyznaczonych strefach lokalizacyjnych (wsie: Boczki Świdrowo, Cyprki, Elźbiecin, Flesze, Kacprowo, Konopki, Kurejwa, Łękowo, Popowo, Uścianki, Wierzbowo i Wojewodzin).
- Rozwijanie alternatywnych źródeł dochodów rolników poprzez wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.
- Prowadzenie działalności promocyjnej oraz polityki gospodarczej, w tym fiskalnej mającej na celu przyciągnięcie inwestorów na teren gminy Grajewo.

2.3 Turystyka

Teren gminy Grajewo posiada duże predyspozycje do rozwoju funkcji turystycznej w oparciu o pełne wykorzystanie:

- walorów Biebrzańskiego Parku Narodowego,
- walorów przyrodniczo - krajobrazowych Kotliny Biebrzańskiej i doliny rzeki Elk,
- walorów wypoczynkowych Jeziora Toczyłowskiego i kompleksów leśnych Nadleśnictwa Rajgród,
- walorów krajoznawczych gminy (zabytki architektury sakralnej i świeckiej),
- istniejącej i projektowanej bazy oraz infrastruktury turystycznej (szlaki turystyczne, ścieżki dydaktyczne, gospodarstwa agroturystyczne, sieć handlowa i gastronomiczna).

Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego gmina Grajewo znajduje się w granicach turystycznego Rejonu Biebrzańskiego, w którym preferowany jest rozwój turystyki specjalistycznej przyrodniczo - edukacyjnej na obszarze parku narodowego (turystyka piesza, rowerowa, konna) oraz wypoczynek pobytowy w oparciu o domy letniskowe i agroturystykę.

Kierunki rozwoju turystyki:

- Zwiększenie oferty turystycznej obszaru poprzez rozwój różnych form turystyki: kwalifikowanej, edukacyjno - ekologicznej, letniskowej, pensjonatowej, młodzieżowej, wodnej, rowerowej, konnej, agroturystyki itp. oraz stworzenie systemu informacji turystycznej .
- Rozwój bazy turystyczno - wypoczynkowej w Toczyłowie (plaża, kąpielisko, przystań, zabudowa letniskowa, zabudowa pensjonatowo - gastronomiczna), w Danówku (przystań kajakowa, kąpielisko i plaża), w Kurejwie i Mieruciach (kąpieliska), w Wierzbowie (kąpielisko i tereny rekreacyjne) i w Kurkach (zabudowa turystyczna) oraz w miejscowościach położonych w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego (agroturystyka, ośrodek edukacji przyrodniczej, szlaki turystyki pieszej, rowerowej, konnej i wodnej, pola namiotowe, miejsca odpoczynku przy szlakach, punkty widokowe, miejsca do przyrządzania i spożywania posiłków, toalety itp.) - m. in. Kapice, Przechody, Sojczyń Borowy, Sojczyń Grądowy, Sojczynek.
- Rozwój bazy gastronomiczno - handlowej i usługowej w różnych formach towarzyszącej turystyce i wypoczynkowi.
- Poprawa infrastruktury turystycznej poprzez uporządkowanie gospodarki wodno - ściekowej, modernizację dróg dojazdowych, oznakowanie szlaków turystycznych, ustawienie tablic informacyjnych.
- Turystyczne zagospodarowanie szlaków komunikacji drogowej poprzez budowę obiektów obsługi technicznej motoryzacji, usług motelowo - gastronomicznych, parkingów itp. (m.in. Popowo, Toczyłowo, Koszarówka, Danówek, Ruda, Ciemnoszyje, Przechody, Szymany).
- Tworzenie warunków do rozwoju agroturystyki na obszarze wiejskim poprzez wspieranie organizacyjno - finansowe, promocję gospodarstw agroturystycznych oraz podnoszenie jakości i zakresu usług turystycznych.

3. SYSTEM OSADNICZY

System osadniczy gminy Grajewo tworzy sieć 56 wsi zorganizowanych w 49 sołectwach powiązanych ze sobą drogami krajowymi, powiatowymi i gminnymi.

Rolę ośrodka gminnego dla mieszkańców gminy pełni miasto Grajewo stanowiące odrębną jednostkę administracyjną oraz siedzibę urzędu i władz gminnych.

Funkcje wspomagające ośrodek gminny kształtowane będą w Białaszewie i Rudzie, w których rozwinięte są usługi rangi subgminnej, między innymi w zakresie oświaty, handlu, gastronomii, kultury i sportu.

Funkcje usługowe na poziomie podstawowym utrzymane zostaną we wsiach: Ciemno- szyje, Popowo, Szymany, Wierzbowo i Wojewodzin.

Danówek pełnić będzie rolę jednostki osadniczej z funkcją znaczenia gminnego w zakresie szkolnictwa gimnazjalnego, a Wojewodzin z funkcją znaczenia ponadlokalnego w zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego. Toczyłowo i Przechody predysponowane są do rozwoju funkcji turystyczno - wypoczynkowej.

Pozostałe jednostki wiejskie posiadają podstawową funkcję rolniczą z możliwością rozwoju funkcji pozarolniczych w zakresie usług elementarnych i agroturystyki w zależności od lokalnych potrzeb mieszkańców.

4. FUNKCJE TERENÓW

4.1 Tereny rolnicze

Otwarte tereny rolnicze obejmują duże i zwarte powierzchnie użytków rolnych (gruntów ornych, sadów, łąk i pastwisk) wykorzystywane do celów produkcyjnych, stanowiąc 61,3 % ogólnej powierzchni gminy.

Wraz z rozwojem społeczno - gospodarczym gminy następować będzie spadek areału użytków rolnych, głównie gruntów ornych i pastwisk przeznaczanych w planach miejscowych na cele nierolnicze.

Grunty rolne zgodnie z przepisami szczególnymi podlegają ochronie przed zmianą użytkowania. Na cele pozarolnicze należy w pierwszym rzędzie przeznaczać grunty o najniższej wartości użytkowej, mało przydatne i nieprzydatne dla rolnictwa.

4.2 Tereny leśne

Do terenów leśnych zalicza się zwarte kompleksy i rozproszone obszary leśne z drzewostanem oraz grunty leśne pozbawione czasowo drzewostanu. Obecnie tereny leśne zajmują 31,7 % powierzchni gminy.

Lasy i grunty leśne podlegają ochronie przed przeznaczaniem ich na cele nierolnicze i nieleśne zgodnie z przepisami odrębnymi. Zagospodarowanie przestrzenne gminy uwzględnia zachowanie i ochronę lasów w celu zwiększenia retencyjności wodnej, kształtowania warunków klimatycznych, ochrony przed erozją gleb, poprawy walorów krajobrazowych.

W celu optymalizacji użytkowania gruntów oraz zwiększenia lesistości zakłada się wzrost udziału terenów leśnych do ponad 1/3 powierzchni gminy. Do zalesienia należy przeznaczać grunty rolne o najniższej wartości bonitacyjnej oraz nieużytki. Należy podkreślić, że gmina Grajewo objęta jest Krajowym Programem Zwiększania Lesistości.

4.3 Tereny wód powierzchniowych

Tereny wód powierzchniowych dotyczą terenów wód płynących oraz zbiorników wód stojących, obejmując łącznie 0,6 % powierzchni gminy. Wody powierzchniowe wykorzystywane są głównie do nawodnienia gruntów rolnych i leśnych oraz w celach turystyczno - rekreacyjnych. Tereny wód powierzchniowych podlegają ochronie prawnej przed degradacją.

Program małej retencji wodnej obejmuje renowację i powiększenie powierzchni zalewów oraz pojemności istniejących zbiorników w Kurejwie, Popowie i Wierzbowie o mało znaczącą powierzchnię istniejących akwenów.

4.4 Tereny turystyczno - wypoczynkowe

Do kategorii terenów turystyczno - wypoczynkowych zalicza się jedynie nieurządzone tereny położone nad Jeziorem Toczyłowskim.

Zakłada się, że wraz ze wzrostem znaczenia funkcji turystycznej w strukturze funkcjonalnej gminy nastąpi przyrost tej kategorii terenów. Tereny turystyczno - wypoczynkowe wyznaczono między innymi w Toczyłowie (kąpielisko, plaża i przystań wodna, budownictwo letniskowe), w Danówku (kąpielisko z plażą, przystań kajakowa), Kurejwie i Mieruciach (kąpieliska), w Wierzbowie (kąpielisko i tereny rekreacyjne), w Popowie (gminne centrum sportu i rekreacji) oraz w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego w Przechodach (kąpielisko i plaża oraz ośrodek edukacji ekologicznej), Białogradach (pole namiotowe). W innych miejscowościach dopuszcza się realizację zabudowy turystyczno - wypoczynkowej, głównie agroturystyki i budownictwa letniskowego, w strefach zabudowy wsi.

4.5 Tereny zabudowy

Tereny zabudowy obejmują tereny zabudowane i zurbanizowane, w skład których wchodzi tereny zabudowy mieszkaniowo - usługowej (zagrodowej, zabudowy nierolniczej, usług nieuciążliwych), tereny produkcyjno - usługowe (aktywności gospodarczej), tereny zieleni urządzonej, tereny komunikacyjne i tereny infrastruktury technicznej. Tereny zabudowane i zurbanizowane stanowią 3,8 % powierzchni gminy.

Przewiduje się systematyczny przyrost tych terenów, głównie w strefie podmiejskiej Grajewa oraz w większych miejscowościach gminy.

Należy dążyć do kształtowania zwartej struktury przestrzennej terenów zabudowanych celem minimalizacji kosztów rozwoju całego układu osadniczego i przeciwdziałania rozpraszaniu osadnictwa oraz utrzymania ładu przestrzennego w gminie.

4.5.1 Tereny mieszkaniowo - usługowe

Tereny mieszkaniowo - usługowe obejmują tereny istniejącej i planowanej zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej (wielorodzinnej i jednorodzinnej) oraz tereny usług nieuciążliwych.

Wraz z intensyfikacją i koncentracją produkcji rolniczej następują przekształcenia zabudowy zagrodowej w kierunku budowy dużych obiektów inwentarskich wymagających większych siedlisk rolniczych.

Zabudowę mieszkaniową nierolniczą tworzą budynki wielorodzinne (Wojewodzin, Wierzbowo) oraz budynki jednorodzinne i towarzyszące im zabudowania gospodarcze.

Przyrost pozarolniczych źródeł utrzymania ludności oraz rosnąca tendencja do osiedlania się ludności Grajewa w strefie podmiejskiej (Danówek, Koszarówka, Konopki Uścianki,) oraz w większych wsiach gminy (m.in. Białaszewo, Ruda, Popowo) przyczynią się do rozwoju budownictwa jednorodzinnego, a tym samym zapotrzebowania na tereny budowlane.

Tereny usług nieuciążliwych dotyczą terenów oświaty, handlu, gastronomii, kultury, sportu, usług rolniczych, ochrony przeciwpożarowej i innych. Wzrost znaczenia szeroko rozumianych usług następować będzie poprzez wykorzystanie istniejących zasobów oraz realizację nowych obiektów i urządzeń, zgodnie ze społecznym zapotrzebowaniem oraz zgodnie ze zgłoszonymi wnioskami do studium.

4.5.2 Tereny produkcyjno - usługowe

Tereny produkcyjno - usługowe zajmują niewielkie powierzchnie w kilkunastu miejscowościach gminy (Białaszewo, Ciemnoszyje, Koszarówka, Koty Rybno, Popowo, Ruda, Sojczyn Borowy, Szymany, Wierzbowo, Wojewodzin) i dotyczą takich obiektów jak: tartaki, zakłady napraw samochodowych, zakład gospodarki komunalnej, kopalnie kruszywa naturalnego, składy budowlane oraz nawozowe i inne.

Wraz z rozwojem gospodarczym gminy zakłada się rozwój funkcji i przyrost terenów produkcyjnych w miejscowościach położonych w strefie podmiejskiej oraz wzdłuż dróg krajowych.

Przewiduje się koncentrację terenów obiektów produkcyjnych, składów, magazynów oraz zabudowy usługowej na terenie wsi Elźbiecin, Kacprowo, Łękowo i Popowo.

W oparciu o wykorzystanie miejscowych zasobów surowców mineralnych nastąpi przyrost powierzchni terenów eksploatacji kruszywa naturalnego, głównie we wsiach z udokumentowanymi złożami kopalin m.in. w Popowie, Mareckich, Wierzbowie i Wojewodzinie.

Ze względu na uciążliwości związane z funkcjonowaniem obiektów produkcyjnych należy je lokalizować w izolacji od terenów zabudowy mieszkaniowej i usługowej.

4.5.3 Tereny zieleni urządzonej

Podstawową funkcją terenów zieleni urządzonej (parki podworskie i parki wiejskie w Kurejwie, Wojewodzinie, Dyble, zielen cmentarna w Białaszewie, Lipińskich, Rudzie, Ciemnoszyjach, Kapicach, Przechodach i Sojczynku oraz zielen przydomowa) jest kształtowanie warunków do wypoczynku i rekreacji oraz walorów krajobrazowych w obrębie istniejącej zabudowy wiejskiej.

Tereny parkowe i zabytkowych cmentarzy podlegają ochronie konserwatorskiej polegającej na zachowaniu istniejącego drzewostanu oraz założeń parkowych.

W studium wyznacza się tereny trwałych użytków zielonych o powierzchni około 9 ha w Danówku z przeznaczeniem pod lokalizację ogródków działkowych.

4.5.4 Tereny komunikacji

Tereny komunikacji (tereny kolejowe oraz drogi publiczne i inne tereny komunikacji) zajmują obecnie około 2,5 % powierzchni gminy. W związku z projektowaną budową obwodnic Grajewa oraz rozbudową istniejącego układu komunikacyjnego przewiduje się znaczny przyrost tej kategorii terenów, głównie kosztem terenów rolniczych, przy jednoczesnym ograniczeniu do niezbędnego minimum terenów leśnych w następujących wsiach: Boczki Świdrowo, Danówek, Elźbiecin, Kacprowo, Konopki,

Konopki - Kolonie, Koszarówka, Lękowo, Mierucie, Popowo, Ruda, Toczyłowo, Uścianki, Wojewodzin.

4.5.5 Tereny infrastruktury technicznej

W skład terenów infrastruktury technicznej wchodzi teren stacji wodociągowych (Białaszewo i Wojewodzin) i pompowni wody (Popowo, Sojczyn Borowy i Szymany), oczyszczalni ścieków (Wojewodzin), przesyłu energii elektrycznej (stacje transformatorowe), składowania odpadów komunalnych (Koszarówka).

Rozbudowa obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej wiązać się będzie z jednostkowymi potrzebami terenowymi pod nowe inwestycje w tym zakresie i wynikać z programów branżowych, między innymi w zakresie zaopatrzenia w gaz, odprowadzanie ścieków.

Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012 – 2017, przyjął lokalizację we wsi Koszarówka północnego regionu gospodarki odpadami (RGO), obejmujący łącznie ponad 277 tys. mieszkańców.

5. STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA

Uwzględniając zróżnicowanie uwarunkowań środowiska przyrodniczego i kulturowego, warunków i jakości życia mieszkańców, stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, powiązań funkcjonalnych oraz kierunków rozwoju społeczno - gospodarczego, w strukturze funkcjonalno - przestrzennej gminy Grajewo wyodrębnia się następujące strefy zagospodarowania:

- Strefa I rolnicza obejmująca tereny położone w północnej i zachodniej części gminy, w tym:
  - podstrefa IA obejmująca tereny położone w północno - zachodniej części gminy,
  - podstrefa IB obejmująca tereny położone w pasie środkowym gminy,
- Strefa II ekologiczna obejmująca tereny w granicach obszaru Natura 2000, w tym:
  - podstrefa IIA obejmująca tereny Biebrzańskiego Parku Narodowego,
  - podstrefa IIB obejmująca tereny położone w pozostałej części obszaru Natura 2000, w tym otulinę Parku.

5.1 Strefa I rolnicza

Strefa I obejmuje obszary typowo rolnicze, który z uwagi na zróżnicowanie środowiska przyrodniczego oraz jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej rozdzielono na dwie podstrefy IA i IB.

5.1.1 Podstrefa IA

Podstrefę IA tworzą tereny położone w północno - zachodniej części gminy w obrębach wsi: Chojnówek, Cyprki, Flesze, Konopki, Konopki - Kolonie, Kurejewka, Kurejwa, Kurki, Mierucie i Uścianki oraz części wsi Popowo.

Podstawowym kryterium wydzielenia jednostki jest zwarty kompleks najlepszych w skali gminy gleb III - IV klasy bonitacyjnej z przewagą gruntów ornym, duże zróżnicowanie rzeźby terenu z występowaniem małych naturalnych zbiorników wodnych. Podstrefę charakteryzują stosunkowo niewielkie przekształcenia środowiska przyrodniczego.

W zasadniczej części obszar użytkowany jest rolniczo o predyspozycjach do rozwoju rolnictwa intensywnego. Z uwagi na znaczne deniwelacje terenu pokrywa glebowa podlega stałym procesom erozji wodnej. Na obszarze występuje możliwość gospodarczego wykorzystania złóż surowców mineralnych.

Główną funkcją obszaru będzie intensywne rolnictwo o kierunku upraw zbóż i ziemniaków oraz hodowli bydła i chowu trzody chlewnej. Funkcje uzupełniające to usługi na rzecz ludności i rolnictwa, drobna wytwórczość oraz energetyka wiatrowa. W podstrefie brak jest ośrodka o wykształconej funkcji obsługi obszaru.

Część terenów obrębu wsi Konopki Kolonie, Konopki, Uścianki i Mierucie leży w strefie podmiejskiej Grajewa o ściślejszych powiązaniach funkcjonalnych z miastem.

Kierunki i zasady rozwoju obszaru IA:

- Rozwój produkcji rolnej o wysokiej intensywności produkcji o dominujących kierunkach produkcji - uprawa zbóż i ziemniaków, chów trzody chlewnej i bydła.
- Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej o wysokich wartościach użytkowych gleb III - IV klasy bonitacyjnej poprzez ograniczanie przeznaczania ich na cele nierolnicze.
- Zapobieganie degradacji pokrywy glebowej (erozja wodna) poprzez stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych.
- Ochrona wód powierzchniowych (Jezioro Mierucie, rowy melioracyjne) i wód gruntowych poprzez porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej (eliminacja źródeł zagrożeń - szamba oraz budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków i kanalizacji sanitarnej, realizacja szczelnych zbiorników i płyt na odchody zwierzęce).
- Ochrona obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków (zespół dworsko - parkowy w Kurejwie) oraz obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków.
- Ograniczanie emisji niskich poprzez zmianę indywidualnych systemów ogrzewania i systematyczne przechodzenie na scentralizowane źródła ciepła oraz czyste nośniki energii w postaci gazu, oleju opałowego, energii elektrycznej itp.
- Zorganizowanie selektywnej zbiórki i wywozu odpadów na komunalne wysypisko odpadów stałych w Koszarówce – **RGO północ**.
- Wykorzystanie udokumentowanych złóż kruszywa naturalnego na potrzeby gospodarcze (złoże Popowo).
- Rozwój elektroenergetyki odnawialnej poprzez realizację zespołu elektrowni wiatrowych w wyznaczonych strefach lokalizacyjnych w obrębach wsi: Cyrpki, Flesze, Kurejwa, Popowo, Uścianki).
- Rozwój funkcji turystyczno - wypoczynkowych poprzez wykorzystanie walorów Jeziora Mierucie, stawu wodnego w Kurejwie oraz zabudowy turystycznej w Kurkach.

5.1.2 Podstrefa IB

W podstrefie IB znalazły się tereny położone w środkowym pasie gminy obejmujące areale wsi: (Boczki - Świdrowo, Brzozowo, Danówek, Dybła, Elźbiecin, Gackie, Godlewo, Grozimy, Koszarówka, Koty Rybno, Lipińskie, Łamane Grądy, Łękowo, Mareckie, Modzele, Siennickie, Sikora, Szymany,

Toczyłowo, Wierzbowo, Wojewodzin i Zaborowo oraz część wsi: Białaszewo, Kacprowo, Łojki, Okół, Pieniążki, Popowo i Ruda).

Jest to strefa o zróżnicowanych wartościach środowiska przyrodniczego. W przeważającej części występują agrocenozy z dużym udziałem gruntów ornych i wzrastającym ku wschodowi oraz na północ odsetkiem użytków zielonych, które w znacznym stopniu zostały zmeliorowane (dolina rzeki Ełk, Bindugi i Klimasówki). Obszar zasobny jest w złoża kruszywa naturalnego oraz zasoby wodne - Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 217 „Dolina rzeki Biebrza”. Na północy występuje Jezioro Toczyłowskie oraz rzeka Ełk charakteryzujące się walorami turystyczno - wypoczynkowymi. W strefie zlokalizowane jest komunalne wysypisko odpadów stałych w Koszarówce.

Główną funkcją obszaru będzie rolnictwo o kierunku upraw zbóż i ziemniaków oraz hodowli bydła i chowu trzody chlewnej. Funkcjami uzupełniającymi pozostaną usługi dla ludności oraz usługi produkcyjne i drobna wytwórczość zlokalizowane w Białaszewie, Ciemnoszyjach, Koszarówce, Popowie, Rudzie i Wierzbowie. Funkcje w zakresie szkolnictwa gimnazjalnego pełnić będzie Danówek, a na poziomie ponadgimnazjalnym Wojewodzin. Ponadto w kilku wsiach planuje się lokalizację farm elektrowni wiatrowych.

W Toczyłowie, Danówku i Wierzbowie rozwijane będą funkcje turystyczno - wypoczynkowe, a w Popowie rekreacyjno - sportowe i turystyczne..

Wsie Koszarówka i Danówek położone są w strefie oddziaływania miasta Grajewa, co uwidacznia się poprzez intensywny rozwój budownictwa jednorodzinnego i usługowego.

Kierunki i zasady rozwoju obszaru IB:

- Rozwój produkcji rolnej o dominujących kierunkach produkcji uprawy zbóż i ziemniaków, chowu trzody chlewnej i bydła.
- Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez ograniczanie przeznaczania na cele nierolnicze gleb III-IV klasy bonitacyjnej.
- Zagospodarowanie obiektów byłych szkół, SKR, GS oraz innych nie zagospodarowanych obiektów do celów zgodnych z obecnym zapotrzebowaniem społecznym.
- **Wykorzystanie udokumentowanych złóż surowców mineralnych na potrzeby gospodarcze (Łosewo, Mareckie, Toczyłowo, Wierzbowo, Wojewodzin).**
- Rozwój energetyki odnawialnej w oparciu o realizację farm elektrowni wiatrowych na terenach wsi: Boczki - Świdrowo, **Cyprki**, Elźbiecin, **Flesze**, Kacprowo, **Konopki**, **Kurejwa**, **Kurejewka**, Łekowo, Popowo, **Uścianki**, Wojewodzin, Wierzbowo.
- Rekultywacja terenów zdegradowanych poprzez przywracanie im wartości użytkowych lub zalesienia, głównie w środkowej i południowej części obszaru (Łosewo, Danówek).
- Ochrona wód Ełku, Bindugi i Klimasówki oraz innych cieków poprzez porządkowanie gospodarki wodno - ściekowej, w tym likwidację zrzutów nieoczyszczonych ścieków.
- Poprawa stanu sanitarnego wód Jeziora Toczyłowskiego poprzez ograniczenie spływu powierzchniowego z pól i łąk oraz z terenów zabudowy położonej nad brzegami jeziora.
- Ochrona ujęć wód podziemnych w Białaszewie i Wojewodzinie poprzez przestrzeganie

przepisów dotyczących zasad zagospodarowania oraz eliminację źródeł zagrożeń w strefach ochronnych.

- Ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 217 „Dolina rzeki Biebrza” przed zanieczyszczeniami poprzez porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami z uwagi na brak dostatecznie wykształconej warstwy izolacyjnej.
- Ograniczenie hałasu drogowego wzdłuż uciążliwych dróg krajowych nr 61 i 65 poprzez wprowadzanie pasów zieleni izolacyjnej lub innych rozwiązań technicznych.
- Prowadzenie działań mających na celu zwiększenie stopnia lesistości poprzez zagospodarowanie nieużytków, słabych gleb i gruntów marginalnych, głównie w południowej części podstrefy.
- Modernizacja i rozbudowa komunalnego wysypiska odpadów stałych w Koszarówce (RGO północ) oraz zorganizowanie selektywnej zbiórki i wywozu odpadów na wysypisko.
- Zachowanie najcenniejszych wartości przyrodniczych w wyniku objęcia ochroną krajobrazową doliny rzeki Elk oraz utworzenie na terenie miasta rezerwatu przyrody "Jezioro Grajwy", we współpracy z władzami Grajewa.
- Zagospodarowanie zabytkowego zespołu dworsko-parkowego w Wojewodzinie i przywrócenie należnej mu rangi kulturowej zgodnie z jego charakterem.
- Ochrona obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków (cmentarze w Białaszewie, Lipińskich, Rudzie) i obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków oraz jedyne w gminie pomnika przyrody (Wierzbowo - Wojewozin).
- Rozwój turystyczno - wypoczynkowej funkcji obszaru poprzez wykorzystanie walorów Jeziora Toczyłowskiego i rzeki Elk oraz kompleksów leśnych (Toczyłowo, Danówek, Wierzbowo).
- Zagospodarowanie szlaków turystyki samochodowej odbywającej się wzdłuż dróg krajowych (Popowo, Toczyłowo, Koszarówka, Ruda, Ciemnoszyje).

5.2 Strefa II ekologiczna

Strefa II obejmuje tereny we wschodniej części gminy i została wydzielona ze względu na położenie w granicach obszarów Natura 2000 o podwyższonych standardach ochrony środowiska przyrodniczego.

Granica jednostki pokrywa się z istniejącym obszarem specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 PLB200006 Ostoja Biebrzańska i przebiega drogą powiatową nr 1809B począwszy od drogi wojewódzkiej nr 668 przez Białaszewo i drogą powiatową nr 1810B przez Pieniążki, następnie drogą gminną nr 3323B na odcinku Podlasek - Łojki, dalej drogą powiatową nr 1810B poprzez Okół i Kacprowo, drogami gminnymi nr 3311B i nr 3319B przez Rudę do rzeki Elk. Powierzchnia strefy wynosi 14 847,4 ha, czyli 48,2 % ogólnej powierzchni gminy.

W strefie wyróżnia się dwie mniejsze jednostki: podstrefę IIA - tereny Biebrzańskiego Parku Narodowego i podstrefę IIB - pozostała część obszarów Natura 2000 obejmująca między innymi otulinę Parku oraz projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 PLH 200008 Dolina Biebrzy.

5.2.1 Podstrefa IIA

W podstrefie IIA znajdują się fragmenty Biebrzańskiego Parku Narodowego, które w gminie Grajewo zajmują łącznie 924 ha (3,0 % powierzchni gminy).

Podstrefa obejmuje niewielką część gruntów obrębu wsi Kapice i Ciemnoszyje w części wschodniej gminy oraz obrębu wsi Sojczynek w części południowej.

W skład obszaru wchodzi ekosystemy wodne, bagienne, leśne i łąkowe o dużym potencjale biologicznym, dużym stopniu naturalności oraz wysokiej wrażliwości na działania antropogenne.

Głównymi funkcjami w podstrefie będą: funkcja naukowo- dydaktyczna, ekologiczna oraz turystyka kwalifikowana. W granicach podstrefy brak jest terenów zabudowanych.

W podstrefie IA nie występują tereny i obiekty objęte prawną formą ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej w myśl przepisów odrębnych.

Na obszarze Parku wprowadza się zakaz wznoszenia nowych obiektów budowlanych. W przypadku konieczności budowy linii elektroenergetycznych i telekomunikacyjnych poprzez tereny podstrefy IA należy je projektować jako kablowe.

Ze względu na funkcje ochronne obszaru przewiduje się sukcesywne pozyskiwanie gruntów na rzecz Skarbu Państwa.

W celu zahamowania sukcesji roślinności krzaczastej i zadrzewień zakłada się kośne użytkowanie użytków zielonych.

5.2.2 Podstrefa IIB

Podstrefę IIB tworzą tereny położone w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego i [projektowanego](#) specjalnego obszaru ochrony siedlisk Natura 2000 PLH 200008 Dolina Biebrzy (wsie: Białogrądy, Ciemnoszyje, Kapice, Przechody, Sojczyn Borowy, Sojczyn Grądowy, Sojczynek i Wólka Brzozowa oraz części wsi: Białaszewo, Kacprowo, Okół, Łojki, Pieniążki i Ruda) o łącznym areale 13 923 ha (45,2 % powierzchni gminy).

Pod względem użytkowania i zagospodarowania jest to obszar różnorodny o dużym potencjale biologicznym. W podstrefie występują ekosystemy wodne, bagienne i leśne oraz tereny rolnicze o charakterze naturalnym, seminaturalnym i antropogenicznym, ekstensywnie użytkowane oraz tereny zabudowane.

W zachodniej części podstrefy występuje rozległy i zwarty kompleks leśny Nadleśnictwa Rajgród ze znaczącym udziałem lasów wodochronnych (Białaszewo, Kacprowo, Ruda, Sojczynek). W części wschodniej zaznacza się duży udział trwałych użytków zielonych. Podstrefę IIB tworzą tereny położone w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego i specjalnego obszaru ochrony siedlisk Natura 2000 PLH 200008 Dolina Biebrzy (wsie: Białogrądy, Ciemnoszyje, Kapice, Przechody, Sojczyn Borowy, Sojczyn Grądowy, Sojczynek i Wólka Brzozowa oraz części wsi: Białaszewo, Kacprowo, Okół, Łojki, Pieniążki i Ruda) o łącznym areale 13 923 ha (45,2 % powierzchni gminy).

Pod względem użytkowania i zagospodarowania jest to obszar różnorodny o dużym potencjale biologicznym. W podstrefie występują ekosystemy wodne, bagienne i leśne oraz tereny rolnicze o charakterze naturalnym, seminaturalnym i antropogenicznym, ekstensywnie użytkowane oraz tereny zabudowane.

W zachodniej części podstrefy występuje rozległy i zwarty kompleks leśny Nadleśnictwa Rajgród ze znaczącym udziałem lasów wodochronnych (Białaszewo, Kacprowo, Ruda, Sojczynek). W części wschodniej zaznacza się duży udział trwałych użytków zielonych.

Głównymi funkcjami w podstrefie będzie rolnictwo tradycyjne i ekologiczne, leśnictwo, agroturystyka oraz turystyka kwalifikowana. Funkcje usługowe zlokalizowane będą przede wszystkim w Białaszewie, Ciemnoszyjach, **Kacprowie** i Przechodach.

Kierunki i zasady rozwoju obszaru IIB:

- Rozwój rolnictwa tradycyjnego w zakresie hodowli bydła mlecznego oraz rozwój rolnictwa ekologicznego.
- Ograniczanie stosowania nawozów mineralnych i wysokotoksycznych środków ochrony roślin.
- Organizacja skupu, konfekcjonowania i sprzedaży produktów rolnych z terenów objętych ochroną przyrody.
- Rozwój nieuciążliwych dla środowiska obiektów **usług ponadgminnych (Kacprowo)**, drobnej wytwórczości i usług produkcyjnych.
- Rozwój gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych opartych o naturalne metody upraw i wypoczynek w kontakcie z przyrodą.
- Rozwój funkcji turystycznej w oparciu o walory środowiska przyrodniczego (kompleksy leśne, ciek wodny, formy ochrony przyrody), walory krajoznawcze (Białaszewo - zespół kościelny, cmentarz, Ciemnoszyje - schrony bojowe) oraz bazę turystyczną - szlaki turystyczne.
- Zagospodarowanie obiektów byłych szkół, zlewni mleka oraz innych nie wykorzystanych obiektów zgodnie z obecnym zapotrzebowaniem społecznym (Przechody).
- Przestrzeganie podwyższonych standardów i zasad gospodarowania w zakresie ochrony środowiska oraz stosowanie nadrzędności kryteriów ekologicznych w stosunku do innych funkcji obszaru.
- Ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 217 „Pradolina rzeki Biebrza” przed zanieczyszczeniami poprzez porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami z uwagi na brak dostatecznie wykształconej warstwy izolacyjnej w Kotlinie Biebrzańskiej.
- Poprawa stanu sanitarnego wód Elku i innych cieków wodnych poprzez porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej (budowa systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków) oraz likwidacja zrzutów nieoczyszczonych ścieków do wód i gruntu.
- Rozwiązywanie problemu przechowywania i zagospodarowania odchodów zwierzęcych poprzez realizację szczelnych zbiorników na gnojówkę, gnojowicę i płyt gnojowych.
- Wzbogacanie i poprawianie funkcjonowania korytarzy ekologicznych cieków wodnych Elku, Kanału Rudzkiego, Kapickiego i Łęg poprzez zabudowę biologiczną w postaci roślinności drzewiastej i krzewiastej.
- Ograniczenie zalesienia części terenów stanowiących ostoje zwierząt oraz tereny polowań rzadkich ptaków drapieżnych celem zapobieżenia zmniejszenia wartości przyrodniczej, a także gruntów organicznych położonych w otulinie parku.
- Zakaz zakładania plantacji wierzby energetycznej, które ograniczają możliwość występowania rodzimych gatunków roślin w otulinie parku.

- Wprowadzenie strefy zwiększonego ryzyka kolizji ze zwierzętami wzdłuż drogi krajowej nr 65 i linii kolejowej Białystok - Ełk poprzez realizację zabezpieczeń ostrzegających i chroniących przed zderzeniami ze zwierzętami (przejścia podziemne i nadziemne, oznakowania ostrzegające).
- Ochrona terenów i obiektów objętych prawną formą ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej w myśl przepisów odrębnych.
- Zwiększanie udziału lasów ochronnych w powierzchni leśnej obszaru.

II. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

1. KIERUNKI I ZASADY ROZWOJU OBSZARÓW ZABUDOWANYCH I PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ

Rozwój obszarów zabudowanych oraz przeznaczonych pod zabudowę wynikać będzie ze stanu zagospodarowania i wykształconych funkcji jednostek osadniczych, uwarunkowań środowiska oraz zakładanych kierunków rozwoju gminy. Rozwój ukierunkowany będzie na podnoszenie ładu przestrzennego w kształtowaniu zagospodarowania gminy przy zachowaniu walorów przyrodniczych i kulturowych środowiska, przy zapewnieniu walorów krajobrazowych zagospodarowania oraz efektywności wykorzystania zasobów.

1.1 Kierunki rozwoju funkcjonalno - przestrzennego obszarów zabudowy

- Rozwój funkcji rolniczej poprzez:
  - modernizację i rozbudowę istniejących siedlisk rolniczych,
  - realizację obiektów dla potrzeb wysokotowarowej produkcji rolnej - głównie w strefie rolniczej,
  - modernizację istniejących oraz realizację nowych obiektów obsługi rolnictwa.
- Rozwój funkcji mieszkaniowej poprzez:
  - modernizację i podnoszenie standardu istniejącej zabudowy mieszkaniowej,
  - realizację nowych zespołów zabudowy mieszkaniowej w formie jednorodzinnej
  - koncentracja w strefie podmiejskiej oraz większych miejscowościach gminy,
  - przekształcenia zabudowy zagrodowej w zabudowę mieszkaniową,
- Rozwój działalności usługowo - produkcyjnej poprzez:
  - modernizację i rozbudowę istniejących obiektów i urzędzeń,
  - zagospodarowanie na funkcje usługowo-produkcyjne nieużytkowanych obiektów,
  - realizację nowych obiektów usługowych i zakładów produkcyjnych.
- Rozwój turystyki i wypoczynku poprzez:
  - tworzenie bazy turystyki i wypoczynku pobytowego w oparciu o walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy,

- rozbudowę zaplecza obsługi ruchu turystycznego z usługami handlu, gastronomii, hotelarskimi oraz obsługi podróży samochodowych,
- realizację bazy turystycznej dla obsługi szlaków turystyki wodnej (staniec, pola namiotowe),
- tworzenie gospodarstw agroturystycznych głównie na bazie istniejących siedlisk,
- rozbudowę zaplecza sportowo-rekreacyjnego oraz zwiększanie powierzchni terenów zieleni urządzonej.

1.2 Kierunki polityki przestrzennej w zakresie terenów zabudowy

- Lokalizowanie zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej i usługowej w wyznaczonych strefach zabudowy wsi.
- Dopuszczenie realizacji nieuciążliwych zakładów produkcyjno - usługowych w strefach zabudowy wsi.
- Zakaz realizacji nowych obiektów inwentarskich powyżej 210 DJP i realizacji przedsięwzięć mogących **zawsze** znacząco oddziaływać na środowisko, dla których obowiązuje opracowanie raportu w strefach zabudowy wsi, z wyłączeniem rozbudowy istniejącego gospodarstwa,
- Przestrzeganie zasady nierozpraszania zabudowy przez ograniczenie lokalizacji nowej zabudowy poza wyznaczonymi strefami.
- Przestrzeganie zakazu przeznaczania na cele budowlane powierzchni leśnych, stref krawędziowych dolin rzecznych, terenów zalewowych oraz terenów o niekorzystnych dla zabudowy warunkach fizjograficznych (dna dolin i inne obniżenia terenu).
- Dostosowanie nowej zabudowy do tradycji regionalnej w zakresie gabarytów i form zabudowy:
  - wysokość zabudowy do dwóch kondygnacji,
  - dachy wysokie z zaleceniem stosowania pokryć ceramicznych lub z materiałów dachówko-podobnych,
- Dostosowanie i zharmonizowanie zabudowy oraz sposobu zagospodarowania przestrzeni z otaczającym krajobrazem i otaczającą zabudową.
- Eliminowanie funkcji kolizyjnych ze stref zabudowy wsi.
- Realizacja nowej zabudowy i zagospodarowania z uwzględnieniem następujących wskaźników:
  - w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej: wielkość działki - min. 800 m², szerokość - min. 20 m, powierzchnia zabudowy - do 30 %, powierzchnia biologicznie czynna - min.40 %,
  - w zabudowie zagrodowej: wielkość działki - min. 1500 m², szerokość - min. 25 m, powierzchnia zabudowy - do 40 %, powierzchnia biologicznie czynna - min. 30 %,
  - w zabudowie letniskowej: wielkość działki - min. 1000 m², szerokość - min. 18 m, powierzchnia zabudowy - do 20 %, powierzchnia biologicznie czynna - min. 60 %.
- Realizacja zabudowy na nowych terenach z zachowaniem odległości:
  - od jezior - minimum 50 m,

- od rzeki Ełk i Kanału Rudzkiego - minimum 25 m.

1.3 Główne kierunki i zasady rozwoju zabudowy w jednostkach strukturalnych

1.3.1 Strefa I (rolnicza)

Zakłada się umiarkowany rozwój osadnictwa ukierunkowany na polepszanie standardu życia mieszkańców w wyniku poprawy warunków mieszkaniowych, wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną, tworzenie warunków rozwoju rolnictwa oraz rozwój funkcji pozarolniczych.

Kierunki i zasady zagospodarowania terenów zabudowy:

- Rozwój zabudowy rolniczej, mieszkaniowej i usługowej głównie na zasadzie modernizacji, przebudowy i uzupełnień w ramach istniejącej struktury,
- Poprawa warunków funkcjonowania gospodarstw rolnych poprzez:
  - modernizację i rozbudowę istniejących siedlisk rolniczych - powiększanie istniejących siedlisk o sąsiednie niezabudowane działki budowlane w strefach zabudowy wsi,
  - realizację obiektów dla potrzeb wysokotowarowej produkcji rolnej (fermy hodowlane powyżej 210 DJP) poza strefami zabudowy.
- Rozwój zabudowy mieszkaniowej poprzez realizację nowych zespołów zabudowy mieszkaniowej w formie jednorodzinnej - w strefie podmiejskiej (Koszarówka, Danówek) oraz większych miejscowościach (Białaszewo, Popowo, Ruda, Szymany, Toczyłowo),
- Rozwój funkcji produkcyjno-usługowych poprzez:
  - realizację obiektów obsługi rolnictwa - obiekty uciążliwe oraz o charakterze zagospodarowania dysharmonizującym z zabudową powinny być lokalizowane poza obszarami zwartej zabudowy,
  - modernizację i realizację obiektów usługowych z zakresu obsługi ludności w dostosowaniu do potrzeb - lokalizowanych w strefach zabudowy,
  - realizację zakładów drobnej wytwórczości i usług ukierunkowanych na wykorzystanie miejscowych surowców - lokalizacja zakładów uciążliwych poza strefami zabudowy wsi,
  - realizacja obiektów i urządzeń obsługi komunikacji, w tym stacje paliw,
  - rozwój przemysłu wydobywczego w oparciu o wykorzystanie miejscowych zasobów surowców mineralnych we wsiach Popowo, Elźbiecin, Mareckie, Toczyłowo, Łosewo.
- Rozwój funkcji turystyczno - wypoczynkowej oraz sportu i rekreacji:
  - rozbudowa bazy wypoczynku pobytowego: gospodarstwa agroturystyczne w ramach istniejącej zabudowy rolniczej, zabudowa letniskowa realizowana na wyznaczonych terenach w Toczyłowie, zabudowa pensjonatowa,
  - adaptacja na cele turystyczne zagród nieprzydatnych do produkcji rolnej i innych nieużytkowanych obiektów,
  - urządzenie terenów rekreacji w oparciu o rzekę Ełk (Danówek), Jezioro Toczyłowskie

(Toczyłowo) i zbiorniki wodne we wsiach: Kurejwa, Mierucie, Wierzbowo, Boczki Świdrowo,

- rozbudowę zaplecza obsługi ruchu turystycznego poprzez realizację usług z zakresu gastronomii i hotelarstwa (Ciemnoszyje, Koszarówka, Popowo, Ruda, Toczyłowo, Szymany).

1.3.2 Strefa II (ekologiczna)

Strefa ekologiczna obejmuje tereny położone w granicach obszarów Natura 2000 o podwyższonych standardach ochrony środowiska. W zagospodarowaniu obowiązuje stosowanie nadrzędności kryteriów ekologicznych w stosunku do funkcji obszaru.

Kierunki i zasady zagospodarowania obszaru określają akty prawne powołujące Biebrzański Park Narodowy, projekt Planu Ochrony Parku, ustawa o ochronie przyrody. Ustalenia zawarte w tych dokumentach są nadrzędne w stosunku do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Kierunki i zasady zagospodarowania

- Rozwój zabudowy mieszkaniowej, usługowej i rolniczej na zasadzie modernizacji, przebudowy i uzupełnień w ramach istniejącej struktury.
- Realizacja nowej zabudowy w wyznaczonych strefach zabudowy (na terenach stanowiących uzupełnienie lub kontynuację zabudowy istniejących jednostek osadniczych)
- Dopuszcza się możliwość prowadzenia działalności gospodarczej o charakterze nieuciążliwym dla środowiska przyrodniczego.
- Dopuszcza się lokalizację nieuciążliwych zakładów rzemieślniczych i drobnej produkcji w strefach zabudowy wsi - zakłady muszą spełniać wymogi ochrony środowiska, svoja skala i charakterem nawiązywać do istniejącej zabudowy,
- Stopniowa zmiana charakteru zabudowy polegająca na uzupełnianiu funkcji rolniczej o funkcje usługowo - turystyczne.
- Rozwój bazy turystycznej dla potrzeb obsługi szlaków wodnych Ełku i Kanału Rudzkiego poprzez urządzenie pól namiotowych, stanic wodnych itp.,
- Rozwój bazy wypoczynku pobytowego:
  - realizacja zabudowy rekreacyjnej w strefach zabudowy wsi oraz adaptację zagród nieprzydatnych do produkcji rolnej,
  - wykorzystanie nieużytkowanych obiektów na cele turystyczne,
- Rozwój agroturystyki głównie na bazie istniejących gospodarstw rolnych,
- Rozwój zaplecza obsługi ruchu turystycznego poprzez realizację usług z zakresu handlu, gastronomii i hotelarstwa oraz obiektów obsługi podróży samochodowych, w tym realizacja Miejsca Obsługi Podróżnych w Ciemnoszyjach,
- Zagospodarowanie szlaku turystycznego „Szlakiem budowli obronnych”.

2. OBSZARY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

Obszarami wyłączonymi spod zabudowy w granicach gminy Grajewo są:

- tereny Biebrzańskiego Parku Narodowego, z wyłączeniem zabudowy i urządzeń realizowanych na potrzeby związane z funkcjonowaniem i konserwacją parku,
- obszary występowania złóż surowców mineralnych, z wyłączeniem obiektów związanych z eksploatacją złóż,
- tereny o niekorzystnych dla zabudowy warunkach fizjograficznych (dna dolin rzecznych, skarpy, tereny bagienne, podmokłości),
- obszary stanowiące system powiązań przyrodniczych (dolinki, zagłębienia bezodpływowe, cenne zespoły roślin) pozostające w użytkowaniu rolniczym,
- strefy ochrony sanitarnej cmentarzy grzebalnych w promieniu 50 m w przypadku terenów zwodociągowanych i 150 m dla terenów niezwodociągowanych,
- strefy techniczne sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, w tym napowietrznych linii elektroenergetycznych,
- strefy dopuszczenia lokalizacji elektrowni wiatrowych, z wyłączeniem zabudowy gospodarczej związanej z funkcjonowaniem gospodarstw rolnych,
- rezerwy terenowe pod budowę ponadlokalnej infrastruktury (gazociąg, linia 400 kV) oraz przebudowę dróg krajowych, w tym budowę obwodnic Grajewa,
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi w dolinach rzeki Biebrzy i Elku,
- obszary narażone na osuwanie się mas ziemnych (skarpy i ściany wyrobisk kopalni kruszywa, podcięcia rzeczne itp.),
- obszary ograniczonego użytkowania zgodnie z przepisami ustawy Prawo ochrony środowiska, w tym od wysypiska odpadów i oczyszczalni ścieków,
- tereny rolne i leśne zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Grunty rolne położone w strefach technicznych urządzeń infrastruktury technicznej pozostają w dotychczasowym użytkowaniu rolniczym z zakazem lokalizacji zabudowy.

Grunty położone na obszarach ograniczonego użytkowania pozostają w użytkowaniu rolniczym lub leśnym, zgodnie z zasadami gospodarowania określonymi w przepisach odrębnych.

III. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

1. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW

1.1 System przyrodniczy gminy

System przyrodniczy na terenie gminy tworzą obszary biologicznie czynne, na który składają się następujące elementy środowiska i formy ochrony przyrody:

- obszary ochrony przyrody: Biebrzański Park Narodowy z otuliną, obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 PLB 200006 Ostoja Biebrzańska, **projektowany** specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 PLH 200008 Dolina Biebrzy, projektowany rezerwat przyrody „Jezioro Brajmura”, projektowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina rzeki Ełk”, pomnik przyrody,
- doliny rzeczne, dolinki i zagłębienia bezodpływowe stanowiące system korytarzy ekologicznych będących miejscem spływu wód i mas powietrza oraz migracji roślin i zwierząt – **w tym głównego korytarza ekologicznego (GKPN-1A) Puszcza Piska – Dolina Biebrzy Północny**,
- kompleksy leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne i przydrożne, ciągi zieleni nadrzecznej (łęgowej),
- tereny otwarte użytków rolnych (łąki, pastwiska, pola uprawne),
- zieleń ogrodów przydomowych, sadów, zieleń cmentarna.

Kierunki ochrony systemu powiązań przyrodniczych

- Zachowanie wysokich wartości środowiska przyrodniczego głównych elementów ekologicznego systemu obszarów chronionych w gminie oraz przestrzeganie podwyższonych standardów i zasad gospodarowania zgodnie z planami ochrony.
- Kształtowanie ekologicznej funkcji gminy poprzez zachowanie ciągłego przestrzennie systemu powiązań przyrodniczych połączonego z systemem regionalnym i krajowym, w którym zagospodarowanie przestrzenne podporządkowane będzie podstawowej funkcji ekologicznej.
- Zachowanie walorów środowiska przyrodniczego i obejmowanie ochroną przyrody innych małych form , jak np. małe ciek i zbiorniki wodne, podmokłości, torfowiska, lokalne formy rzeźby terenu, dolinki, skarpy, cenne zespoły roślinne, ostoje zwierząt.
- Zapobieganie fragmentaryzacji i zmniejszaniu powierzchni cennych dla funkcjonowania systemu przyrodniczego poprzez ograniczanie zabudowy w dolinach, na obszarach leśnych i otwartych terenach rolnych.
- Poprawa funkcjonowania systemu przyrodniczego poprzez wykonanie przepustów w ciągach dróg oraz usuwanie innych przeszkód terenowych umożliwiających swobodną migrację gatunków flory i fauny.

1.2 Kierunki i zasady ochrony środowiska przyrodniczego

1.2.1 Ochrona wód powierzchniowych

- Rewitalizacja doliny Ełku, w tym poprawa stanu sanitarnego wód do zakładanych klas czystości poprzez porządkowanie gospodarki wodno - ściekowej (budowa lokalnych systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków, w tym oczyszczalni przydomowych i zagrodowych).
- Ograniczanie stosowania wysokotoksycznych środków nawożenia i ochrony roślin w strefach brzegowych cieków i zbiorników wodnych.
- Ograniczenie infiltracji i spływów powierzchniowych zanieczyszczonych wód opadowych poprzez właściwe składowanie odpadów stałych, przechowywanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin oraz odchodów zwierzęcych.

- Zakaz lokalizacji ferm ściółkowych w strefach zalewowych oraz rolniczego wykorzystania odchodów zwierzęcych w części zalewowej i krawędziowej dolin rzecznych.
- Poprawa stosunków wodnych i zapobieganie nadmiernym stratom wody poprzez realizację programu małej retencji oraz renowację urządzeń melioracyjnych i zwiększenie retencyjności gleb w wyniku wyłączenia z gospodarczego wykorzystania terenów bagiennych, podmokłych i źródłiskowych.
- Prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi opartej na zasadach zlewniowego gospodarowania wodą oraz na systemowych metodach zarządzania.

1.2.2 Ochrona wód podziemnych

- Ochrona wód gruntowych poprzez eliminację źródeł ich zagrożeń (szamba) oraz rozwój sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej.
- Poprzedzanie zadań melioracyjnych ekspertyzami ekologicznymi wskazującymi optymalne rozwiązania zabezpieczające ekosystemy leśne, torfowiskowe, miejsca lęgowe, tarliska, stanowiska rzadkich roślin i zwierząt, ostoje zwierząt łownych itp. przed nieodwracalną degradacją stosunków wodnych.
- Ochrona ujęć wód podziemnych na cele publiczne poprzez ustanawianie stref ochronnych oraz przestrzeganie przepisów dotyczących zasad zagospodarowania w strefach, w tym likwidację źródeł zanieczyszczeń powierzchniowych.
- Obowiązek przechowywania nawozów sztucznych i obornika na nieprzepuszczalnych płytach ze ścianami bocznymi oraz gnojowicy i gnojówki w szczelnych zbiornikach, celem zabezpieczenia wycieków agresywnych zanieczyszczeń do gruntu i przedostawania się do wód gruntowych i podziemnych.
- Optymalizacja zużycia wody dla różnych dziedzin gospodarki poprzez zbilansowanie zapotrzebowania wody i racjonalnego jej używania.
- Ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 217 „Pradolina rzeki Biebrza” przed zanieczyszczeniem poprzez eliminację źródeł zanieczyszczeń oraz właściwą politykę lokalizacyjną nie dopuszczającą do powstawania nowych źródeł.

1.2.3 Ochrona powierzchni ziemi

- Przeciwdziałanie procesom degradacji i dewastacji pokrywy glebowej w wyniku niekontrolowanej eksploatacji kopalin pospolitych, zwłaszcza w strefach stokowych wzniesień oraz dnach dolin rzecznych.
- Rekultywacja terenów zdegradowanych oraz zapobieganie dalszym procesom degradacji poprzez likwidację nielegalnych punktów eksploatacji oraz wysypisk śmieci.

1.2.4 Ochrona zasobów geologicznych

- Racjonalne wykorzystanie bazy surowcowej oraz prowadzenie eksploatacji kopalin pospolitych zgodnie z wymogami ustawowymi, przy objęciu szczególną ochroną obszarów o wysokich wartościach przyrodniczych.
- Kontynuacja badań geologicznych mających na celu udokumentowanie złóż surowców

mineralnych.

- Ochrona udokumentowanych złóż kopalin pospolitych przed zabudową i innymi formami trwałego zainwestowania.
- Zakaz pozyskiwania kruszywa naturalnego ze skarp i torfu z dna dolin rzecznych oraz na obszarach prawnej ochrony przyrody.
- Rekultywacja starych wyrobisk poeksploatacyjnych i przywrócenie im wartości użytkowych.

1.2.5 Ochrona gleb

- Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez ograniczanie przeznaczania na cele nierolnicze gleb III - IV klasy bonitacyjnej, głównie w północno-zachodniej części gminy Grajewo.
- Zapobieganie procesom degradacji pokrywy glebowej w zachodniej części (erozja wodna) oraz środkowej i południowej poprzez stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych oraz zalesienia w obrębie partii stokowych wysoczyzny.
- Zapobieganie zanieczyszczaniu gleb w strefach oddziaływania dróg krajowych spowodowanym emisjami spalin samochodowych (metale ciężkie) poprzez wprowadzanie pasów zieleni przydrożnej.
- Poprawa warunków agroekologicznych poprzez utrzymanie istniejących oraz wprowadzanie nowych zadrzewień i zakrzewień śródpolnych na terenach rolnych.
- Przywracanie i poprawianie wartości użytkowych gleb na terenach przesuszonych, zwłaszcza w obrębie trwałych użytków zielonych w dolinach cieków wodnych.

1.2.6 Ochrona powietrza atmosferycznego

- Obniżanie emisji gazowych i pyłowych z obiektów usługowo - produkcyjnych w wyniku ograniczania ilości spalanych paliw, poprawy ich jakości oraz podnoszenia skuteczności urządzeń odgazowujących i odpylających.
- Ograniczanie emisji niskich poprzez zmianę indywidualnych systemów ogrzewania i systematyczne przechodzenie na scentralizowane źródła ciepła oraz czyste nośniki energii w postaci gazu, oleju opałowego, energii elektrycznej, wiatru itp.
- Przestrzeganie wartości dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń określonych w aktach prawnych na obszarach zabudowy mieszkaniowej, usług oświaty, na terenach chronionych oraz obowiązku ograniczenia uciążliwości do granic własności nieruchomości.

1.2.7 Ochrona klimatu akustycznego

- Ograniczenie hałasu drogowego wzdłuż uciążliwych tras komunikacyjnych oraz punktowych źródeł hałasu przemysłowego poprzez wprowadzanie pasów zieleni izolacyjnej.
- Przestrzeganie zasad lokalizowania terenów stałego pobytu ludzi w stosunku do obiektów i urządzeń generujących hałas i wibracje, a także w zakresie dopuszczalnych norm poziomu hałasu na terenach o różnych funkcjach, w tym na obszarach prawnej ochrony przyrody.
- Zmniejszenie oddziaływania źródeł hałasu przemysłowego poprzez zabezpieczenia techniczne

i zmiany technologiczne.

1.2.8 Ochrona szaty roślinnej

- Ochrona istniejących powierzchni leśnych przed zmianą przeznaczenia ich na inne cele.
- Zahamowanie degradacji drzewostanów położonych w sąsiedztwie zakładów przemysłowych (Grajewo) w wyniku ograniczania emisji dwutlenku siarki i związanych z tym opadów kwaśnych deszczów.
- Poprawa kondycji fizycznej drzewostanów leśnych poprzez zwiększanie biologicznej odporności drzewostanów i poprawę warunków siedliskowych w sztucznych zbiorowiskach leśnych,
- Poprawianie wartości użytkowej drzewostanów oraz zapobieganie obniżania ich produktywności w obrębie lasów prywatnych.
- Prowadzenie działań mających na celu zwiększenie stopnia lesistości poprzez zagospodarowanie nieużytków, słabych gleb i gruntów marginalnych, w szczególności na terenach objętych ochroną przyrody.
- Ochrona lasów i podejmowanie skutecznej walki z zagrożeniami chorobotwórczymi lasów i zagrożeniami pożarowymi w większych kompleksach leśnych.
- Wyznaczenie granicy polno - leśnej określającej docelową strukturę użytkowania terenów w gminie.
- Wprowadzanie zadrzewień i zakrzaceń śródpolnych w strefach brzegowych cieków, na stokach wysoczyzny, na terenach wododziałowych itp., celem poprawy warunków środowiskowych dla funkcjonowania agrocenoz.
- Zwiększanie udziału lasów ochronnych (glebochronnych, wodochronnych), zwłaszcza na obszarach prawnej ochrony przyrody.
- Zachowanie istniejącego zadrzewienia i zakrzaczenia parkowego i śródpolnego oraz propagowanie nowych nasadzeń na poboczach dróg, w strefach brzegowych cieków wodnych, składowiskach odpadów, na terenach wokół budynków publicznych, produkcyjno - usługowych i mieszkalnych.

1.2.9 Ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

- Lokalizowanie linii przesyłowych (400kV) jak najdalej od terenów istniejącej i projektowanej zabudowy mieszkaniowo-usługowej,
- Zapobieganie zagrożeniom poprzez zachowanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odpowiednich pasów technologicznych dla linii napowietrznych 400 kV – po 35 m od osi linii w obie strony,
- Ustalenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego stosownych zakazów w obrębie pasów technologicznych linii napowietrznych oraz dopuszczalnych wskaźników poziomu pola elektromagnetycznego, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami Szczególnymi,
- Zachowanie odpowiednich stref ochronnych od stacji transformatorowych przy lokalizacji obiektów związanych ze stałym pobytem ludzi.

- Przestrzeganie wymogów sanitarnych w stosunku do lokalizacji stacji bazowych telefonii komórkowej oraz elektrowni wiatrowych.

2. OBSZARY OCHRONY PRZYRODY

2.1 Obszary objęte ochroną przyrody

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody - Dz. U. nr 92, poz. 880 z późn. zm.) w granicach administracyjnych gminy Grajewo funkcjonują następujące formy ochrony przyrody: park narodowy z otuliną, obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 PLB 200006 Ostoja Biebrzańska, specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 PLH 200008 Dolina Biebrzy i pomnik przyrody - aleja drzew.

2.1.1 Biebrzański Park Narodowy

Biebrzański Park Narodowy powstał na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 września 1993 roku (Dz. U. Nr 86, poz. 399 z dnia 17 września 1993 roku). Park stanowi jedyny w tej części kontynentu naturalny obszar bagienny. Tak duży i unikatowy naturalny kompleks torfowisk położony nad malowniczo meandrującą rzeką posiada nadzwyczajne walory krajobrazowe, stanowi ostoję wielu rzadkich gatunków fauny i flory.

Przebieg granic Biebrzańskiego Parku Narodowego i jego otuliny przedstawiono w części I Studium - uwarunkowania (Rozdz. IX, pkt. 2.1). Zasady gospodarowania określono w rozporządzeniu powołującym park do życia.

Zagospodarowanie przestrzenne obszaru Parku i jego otuliny powinno uwzględniać:

- zapewnienie ochrony obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych oraz pełniących ważne funkcje ekologiczne,
- zapewnienie służbom Parku terenów i obiektów budowlanych niezbędnych do realizacji ich zadań,
- zapewnienie terenów, obiektów budowlanych i innych urządzeń niezbędnych do udostępniania Parku dla turystyki.

Zgodnie z wnioskiem Dyrekcji BPN na terenie Parku i jego otuliny wprowadza się następujące strefy zagospodarowania:

Strefa ograniczonego zalesienia

Utworzenie tego typu strefy ma na celu zapobieżenie zmniejszenia wartości przyrodniczej terenów otwartych. Tego typu obszary mają wysokie wartości przyrodnicze. Są to tereny polowań rzadkich ptaków drapieżnych. Stanowią ostoję m. in. łosia, cietrzewia oraz wielu innych cennych gatunków zwierząt. Zakaz zalesiania nie dotyczyłby obszarów na glebach pochodzenia mineralnego. Dodatkowo należy wprowadzić wymóg uzgodnienia zalesienia z Dyrektorem Biebrzańskiego Parku Narodowego. W strefie otuliny za użytkowanie wartościowych przyrodniczo łąk i pastwisk właściciele mają szansę otrzymania zwiększonej dopłaty w przypadku przystąpienia do programów rolno -środowiskowych. Rekompensuje to ograniczenia zadrzewienia nałożone na właścicieli.

Na obszarze Parku i jego otulinie wprowadza się całkowity zakaz zakładania plantacji wierzby energetycznej, które ograniczają możliwość występowania rodzimych gatunków roślin.

Strefa zwiększonego ryzyka kolizji ze zwierzętami

Strefa obejmuje tereny drogi krajowej Nr 65 i linii kolejowej relacji Białystok - Ełk. Zderzenia z udziałem dziko żyjącej zwierzyny stanowią główne zagrożenie na tym obszarze. W trosce o zdrowie i życie ludzi oraz zwierząt wprowadza się strefę zabezpieczeń ostrzegających i chroniących przed zderzeniami. Wymaga to zaprojektowania i realizacji infrastruktury zapobiegającej w postaci: przejść podziemnych i nadziemnych dla zwierząt, oznakowanie ostrzegające oraz inne znane zabezpieczenia.

W celu wzbogacenia i poprawienia funkcjonowania korytarzy ekologicznych cieków wodnych Ełku, Kanału Rudzkiego, Kapickiego i Łęg wskazana jest zabudowa biologiczna w postaci roślinności drzewiastej i krzewiastej. W ramach programów rolno - środowiskowych właściciele łąk i pastwisk mogą uzyskiwać rekompensaty za utworzenie stref buforowych wzdłuż cieków wodnych.

2.1.2 Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000

Na mocy Rozporządzenia Ministra Środowiska z 12 stycznia 2011 roku (Dz. U. Nr 25 poz.133) zgodnie z Dyrektywą Ptasią Komisji Europejskiej, na terenie gminy funkcjonuje obszar specjalnej ochrony ptaków Ostoja Biebrzańska PLB 200006, obejmujący swoim zasięgiem teren Biebrzańskiego Parku Narodowego i jego otuliny oraz sąsiadujących kompleksów leśnych i ekosystemów łąkowych. Charakterystykę wraz z granicą obszaru przedstawiono w części uwarunkowań (Rozdz. IX, pkt 2.2).

Dla obszaru Natura 2000 minister środowiska ustanawia w drodze rozporządzenia plan ochrony na okres 20 lat zawierający opis i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń oraz sposoby ich eliminacji, opis warunków zachowania lub przywrócenia właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków roślin i zwierząt, wykaz zadań ochronnych, określenie monitoringu przyrodniczego oraz opis przebiegu granic obszaru.

Obecnie obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 PLB 200006 Ostoja Biebrzańska nie posiada planu ochrony.

Dla obszaru NATURA 2000 – PLB 200006 Ostoja Biebrzańska, został opracowany standardowy formularz danych. Data opracowania 2001-03, data aktualizacji 2008-09. Formularz nie jest jeszcze ukończony i wiele danych dopiero znajdzie się w nim przy następnych aktualizacjach.

Formularz danych wymienia 43 gatunki ptaków występujących w obszarze PLB 200006 Ostoja Biebrzańska .

Opis obszaru określono następująco:

- Wartość przyrodnicza i znaczenie – W ostoi stwierdzono występowanie co najmniej 43 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Liczebność 19 gatunków mieszczą się w kryteriach wyznaczania ostoi ptaków wprowadzonych przez BirdLife International. Ponadto 25 gatunków zostało zamieszczonych w Polskiej czerwonej księdze zwierząt. Ostoja Biebrzańska jest najważniejszą w Polsce i Unii Europejskiej ostoją wodniczki i orlika grubodziobego. Największa liczebność w Polsce i jedną z największych w UE , osiągają ponadto: błotniak stawowy, cietrzew, derkacz, dublet, uszatka błotna, kropiatka, rybitwa czarna i rybitwa białoskrzydła (w lata o wysokim poziomie wody). Bardzo ważna ostoja ptaków drapieżnych (kania ruda, kania czarna, bielik, błotniak zbożowy, gadożer, orzeł przedni i orzełek).
- Zagrożenia – Zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk na terenach podmokłych, eutrofizacja

siedlisk spowodowana emisją pyłów przemysłowych i stosowaniem nawozów sztucznych, lokalny deficyt wody wynikający z przeprowadzenia melioracji, zanieczyszczenie wód, turystyka, kłusownictwo oraz wypalanie szuwarów. Potencjalne zagrożenie związane z rozbudową I helsińskiego korytarza transportowego Via Baltica.

2.1.3 Pomniki przyrody

Na terenie gminy Grajewo występuje jeden pomnik przyrody wpisany do rejestru pomników przyrody województwa podlaskiego - aleja składająca się z 200 drzew różnogatunkowych, położona przy drodze powiatowej Wierzbowo - Wojewodzin. Zasady ochrony pomnika przyrody określa rozporządzenie Wojewody Podlaskiego.

Wszelka działalność inwestycyjna wymaga uzgodnień z Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody.

2.1.4 Ochrona gatunkowa zwierząt

Zgodnie z rozporządzeniem Nr 18/96 Wojewody Łomżyńskiego z dnia 9 kwietnia 1996 roku ochronie podlegają miejsca gniazdowania orlika krzykliwego i bociana czarnego na obszarze 103 ha drzewostanów sosnowych w Nadleśnictwie Rajgród.

2.2 Projektowane obszary ochrony przyrody

2.2.1 Projektowany rezerwat przyrody „Jezioro Brajmura”

Projektuje się utworzenie rezerwatu przyrody „Jezioro Brajmura (Grajwy)” położonego w dolinie rzeki Ełk w północno - zachodniej części miasta Grajewa na granicy z gminą Grajewo.

Teren rezerwatu obejmuje zbiornik wodny o charakterze bagienny - stawowym o powierzchni 17 ha i średniej głębokości 1,5 m. Przyległy teren stanowią nieużytki porośnięte trzciną i nielicznymi krzewami wierzby szarej i purpurowej. Od południowej strony poprzecinany jest systemem rowów melioracyjnych.

Na obszarze projektowanego rezerwatu występuje 95 gatunków ptaków, w tym 18 lęgowych i 31 prawdopodobnie lęgowych. Jezioro Grajwy jest obok Jeziora Tajno jednym z dwóch miejsc w środkowym basenie biebrzańskim, gdzie mają swoje pierzowiska ptaki kaczkowate. Teren jest noclegowiskiem dla ptaków wróblowatych oraz miejscem odpoczynku wędrujących wiosną i jesienią ptaków wodno-błotnych.

Wokół rezerwatu planuje się utworzyć strefę ochronną o promieniu 150 m, w której prowadzony będzie dotychczasowy sposób użytkowania ziemi z możliwością mechanicznego sprzętu traw, nawożenia mineralnego i organicznego łącznie.

Zasady ochrony rezerwatu określi plan jego ochrony.

2.2.2 Projektowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina rzeki Ełk”

Zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego (Uchwała Nr IX Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2003 roku - Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 108, poz. 2026) projektuje się objęcie ochroną krajobrazową doliny rzeki Ełk, stanowiącą naturalny łącznik w powiązaniach przyrodniczych Pojezierza Ełckiego z basenem biebrzańskim. Status prawny w randze chronionego krajobrazu posiadają już obszary położone nad Ełkiem w województwie warmińsko - mazurskim (Pojezierze Ełckie).

Celem ochrony doliny jest zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów o różnych typach

ekosystemów wodno - łąkowych i leśnych.

Szczegółowe granice oraz zasady zagospodarowania obszaru określi odpowiedni akt prawny. Do czasu powołania do życia obszaru obowiązują zasady określone w ustawie o ochronie przyrody.

2.2.3 Obszar specjalny ochrony siedlisk Natura 2000

Projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk Dolina Biebrzy PLH 200008 obejmujący powierzchniowo mniejszy niż OSO Ostoja Biebrzańska obszar ochrony przyrody (Dyrektywa Siedliskowa) zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r.

Granica obszaru przebiega od drogi wojewódzkiej nr 668 drogą powiatową nr 1809B przez Białaszewo, a następnie drogą gminną przez Wólkę Brzozową i Ciemnoszyje, dochodzi do Kanału Rudzkiego i dalej wzdłuż kanału do jego ujścia do rzeki Biebrzy.

2.2.4 Inne formy ochrony przyrody

Obecnie na terenie gminy Grajewo poza jedynym pomnikiem przyrody brak jest drobnych form ochrony jak: użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, zespoły przyrodniczo - krajobrazowe.

Użytkami ekologicznymi są pozostałości ekosystemów mających szczególne znaczenie dla zachowania bioróżnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, oczka śródleśne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska itp.

Stanowiskami dokumentacyjnymi są niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia ważne pod względem naukowym miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Zespołami przyrodniczo - krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Wskazuje się na potrzebę waloryzacji przyrodniczej gminy celem wytypowania obszarów do objęcia tymi formami ochrony.

3. ZASADY OCHRONY KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

Rozwój gminy ukierunkowany będzie na podnoszenie ładu przestrzennego w kształtowaniu przestrzeni z uwzględnieniem uwarunkowań i wymagań wynikających z ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.

Realizacja zagospodarowania powinna odbywać się w sposób zapewniający ochronę walorów krajobrazu kulturowego, między innymi poprzez:

- Rozwój terenów zabudowy w dostosowaniu do wykształconych historycznie układów przestrzennych wsi.
- Przestrzeganie zasady nierozpraszania zabudowy przez ograniczanie lokalizacji nowej zabudowy poza wyznaczonymi strefami.
- Przestrzeganie zakazu lokalizacji zabudowy w dolinach rzecznych, na obszarach leśnych i otwartych terenach rolniczych.

- Realizacja nowej zabudowy w nawiązaniu do tradycyjnego budownictwa regionalnego, z uwzględnieniem wykształconego sposobu rozplanowania działek oraz w dostosowaniu do gabarytów i formy architektonicznej obiektów w jej otoczeniu.
- Zharmonizowanie zabudowy oraz sposobu zagospodarowania przestrzeni z otaczającym krajobrazem.
- Stosowanie tradycyjnych materiałów wykończeniowych - dachówka ceramiczna (lub materiały dachówkopodobne) na pokrycie dachów, jasny tynk, cegła, drewno na elewacjach.
- Rozwój zabudowy w kierunku polepszania standardu i odzyskiwania walorów kulturowych (remonty, rewaloryzacje, odbudowy).
- Podporządkowanie zagospodarowania terenów i obiektów zabytkowych oraz ich otoczenia zasadom ochrony konserwatorskiej.
- Poprawa wizerunku wsi poprzez eliminację zabudowy w złym stanie technicznym oraz przebudowę obiektów dysharmonizujących z otoczeniem (o formach obcych dla krajobrazu i miejscowych tradycji).
- Utrzymanie istniejącej zabudowy we właściwym stanie technicznym i estetycznym, poprzez prowadzenie prac remontowych i modernizacyjnych.
- Zachowanie i ochronę terenów zieleni urządzonej (parki, zieleń cmentarna i przydomowa) w obrębie zabudowy wiejskiej.
- Zwiększanie udziału terenów zieleni w strukturze obszarów zabudowy, między innymi poprzez zagospodarowanie przestrzeni publicznych zielenią urządzoną w zróżnicowanych formach - parki, skwery, tereny sportowo-rekreacyjne.
- Zwiększanie udziału zieleni w zagospodarowaniu działek budowlanych między innymi poprzez zagospodarowanie zielenią ozdobną niezabudowanych i nieutwardzonych części działek budowlanych przyległych do dróg.
- Zachowanie i ochronę kompleksów leśnych.
- Zachowanie oraz wprowadzanie nowych zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych, nadwodnych i przydrożnych.
- Rekultywację terenów zdegradowanych (poeksploatacyjne) oraz zapobieganie procesom degradacji poprzez likwidację nielegalnych punktów eksploatacji oraz wysypisk śmieci.

IV. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

1. ZASADY I KIERUNKI OCHRONY ZASOBÓW DÓBR KULTURY MATERIALNEJ

Zabytki wpisane do rejestru objęte są ochroną konserwatorską na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). Wszelkie prace przy obiektach i na terenach zabytkowych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu mogą być prowadzone po uzyskaniu stosownego pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków. Wymóg

uzyskania pozwolenia WKZ dotyczy również kwestii dokonywania podziałów zabytku, zmiany przeznaczenia lub sposobu korzystania z zabytku, prowadzenia badań archeologicznych i architektonicznych oraz podejmowania innych działań, które mogłyby wpłynąć na naruszenie substancji zabytkowej lub wygląd zabytku. W przypadku zabytków wpisanych do rejestru przedmiot i zakres ochrony określa decyzja o wpisaniu do rejestru.

W odniesieniu do pozostałych zabytków znajdujących się w ewidencji, przedmiotem ochrony jest przede wszystkim zewnętrzny wygląd budynków: ukształtowanie bryły, opracowanie elewacji (forma i układ otworów, detal architektoniczny) oraz inne elementy decydujące o zachowaniu ich historycznego charakteru, między innymi: wykończenie ścian zewnętrznych, pokrycie dachu. Prace przy tychże obiektach, przede wszystkim te mające wpływ na ich wygląd zewnętrzny, mogą być prowadzone po uzyskaniu stosownego uzgodnienia wojewódzkiego konserwatora zabytków. Rozbiórka może być dokonana tylko w uzasadnionych przypadkach (b. zły stan zachowania), po uzgodnieniu jej z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

W stosunku do zabytkowych zespołów dworsko - ogrodowych obowiązują następujące zasady ochrony:

- Zachowanie i konserwacja zabytkowych obiektów tworzących zespół oraz podporządkowanie zakresu i formy modernizacji technicznej zabudowy dworskiej, zmierzającej do podniesienia standardu użytkowego, wartości zabytkowej poszczególnych obiektów i całego założenia.
- Zachowanie integralności zespołu, co oznacza zakaz dzielenia założenia na części i ich sprzedaży/dzierżawy różnym właścicielom.
- Zachowanie historycznej dyspozycji funkcjonalno - przestrzennej założenia (podział na część mieszkalno - reprezentacyjną i rekreacyjną, oraz na część gospodarczą). Zachowanie historycznego rozplanowania założenia, układu komunikacyjnego, osi kompozycyjnych i widokowych, ukształtowania terenu (tarasy, wały), cieków i zbiorników wodnych.
- Zachowanie i restauracja kompozycji zieleni, w tym pielęgnacja i konserwacja zachowanego starodrzewu oraz utrzymanie i pielęgnacja materiału roślinnego.
- Usunięcie elementów zniekształcających i obniżających wartość zabytkową zespołu oraz wzbogacanie kompozycji o nowe elementy krajobrazowe podnoszące wartości estetyczne terenu i dostosowane do historycznej kompozycji zespołu.
- Wymóg uzyskania pozwolenia/uzgodnienia wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie jakichkolwiek działań (robót budowlanych, prac konserwatorskich i innych) przy obiektach podworskich oraz pozostałych położonych w granicach ochrony konserwatorskiej zespołu, na terenie zespołu oraz w jego otoczeniu.

W odniesieniu do zabytkowych cmentarzy obowiązują:

- Zachowanie i restauracja zabytkowych elementów cmentarza (ogrodzenie, bramy, kaplice itd.), w tym historycznych elementów ukształtowania terenu cmentarza (układ kwater i mogił).
- Zachowanie i konserwacja zieleni.
- Zachowanie i konserwacja zabytkowych krzyży, nagrobków i innych elementów małej architektury.

- Systematyczne prowadzenie prac porządkowych na mogiłach i cmentarzach wojennych.
- Usuwanie elementów mających niekorzystny wpływ na stan zachowania albo wygląd cmentarza (np. samosiewy, wysypiska śmieci).
- Zakaz lokalizowania w bezpośrednim sąsiedztwie cmentarzy działalności, która mogłaby przyczynić się do obniżenia ich wartości zabytkowej oraz obiektów zasłaniających widok.
- Wymóg uzyskania pozwolenia/uzgodnienia wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie prac związanych z konserwacją i restauracją cmentarza i jego elementów.

2. OBIEKTY OBJĘTE OCHRONĄ WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW

Na obszarze gminy Grajewo występuje pięć obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa podlaskiego. Są to:

Nr rejestru	Miejscowość	Obiekt	Charakterystyka
A-368	Białaszewo	cmentarz rzymskokatolicki (nagrobki)	ogrodzenie z bramą murowane z k. XIX w.
A-175	Kurejwa	zespół dworski	dwór drewn./mur. z k. XIX w., park podworski
A-512	Lipińskie	zespół cmentarzy wojennych z I i II wojny światowej	słupki z kamienia polnego, drewniane sztachety
A-180	Wojewodzin	pozostałości zespołu dworskiego - aleja dojazdowa	droga do Wierzbowa długości 1030 m
A-511	Ruda	cmentarz wojenny z I wojny światowej	drewniane sztachety

W przypadku zespołu dworskiego w Kurejwie wskazane jest rozszerzenie granic ochrony poprzez wyznaczenie strefy ochrony konserwatorskiej obejmującej obok działki nr 194 również działki nr 196 i 197. Przedmiotem ochrony w tej strefie są pozostałości kompozycji zieleni - starodrzew, szpalery itp.

3. OBIEKTY WPISANE DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Wykaz obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków

Nr ewid.	Miejscowość	Obiekt	Charakterystyka
1	Białaszewo	dzwonnica w zespole kościelnym	drewniana z pocz. XX w.
2	Białaszewo	ogrodzenie w zespole kościelnym	murowane z 4 ćw. XIX w.
3	Białaszewo	plebania w zespole kościelnym	murowana z l. 20 XX w.
4	Białaszewo	wikarówka w zespole kościelnym	drew./mur. z 4 ćw. XIX w.
5	Białaszewo	kapliczka	murowana z 1932 r.
6	Białaszewo	głaz ku czci powstańców styczniowych	kamień z 1863 r.
7	Białaszewo	pozostałości alei dojazdowej	bruk i kilka lip
8	Białaszewo	ogrodzenie z bramą cmentarza	murowane z k. XIX w.
9	Białaszewo	kwatery na cmentarzu	z kamienia z I wojny św.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grajewo
KIERUNKI

10	Boczki Świdrowo	pozostałości zespołu dworskiego - obora	z cegły z l. 20 XX w.
11	Boczki Świdrowo	pozostałości zespołu dworskiego - chlewnia	z cegły z XIX/XX w.
12	Boczki Świdrowo	pozostałości zespołu dworskiego - kapliczka	z cegły pocz. XX w.
13	Boczki Świdrowo	dom nr 36	z drewn. z k. XIX w.
14	Ciemnoszyje	zespół betonowych schronów - Osowiecki Rejon Umocnionej Linii Mołotowa	z betonu z lat 1940-1944
15	Ciemnoszyje	cmentarz wojenny	z I wojny światowej
16	Dybla	zespół dworski - dwór	murowany z k. XIX w.
17	Dybla	zespół dworski - czworak	murowany z XIX/XX
18	Dybla	zespół dworski - spichlerz	murowany z k. XIX w.
19	Dybla	zespół dworski - pozostałości kamiennego ogrodzenia części gospodarczej	z kamienia z k. XIX w.
20	Dybla	zespół dworski - kapliczka	murowana z 1843 r.
21	Dybla	zespół dworski - aleja dojazdowa i pozostałości kompozycji zieleni	
22	Dybla	dom nr 10	murowany z pocz. XX w.
23	Grozimy	dom nr 7	drewniany z 1920 r.
24	Kapice	cmentarz wojenny - mogiła zbiorowa	pręty stalowe, cokół betonowy, z II wojny św.
25	Kurejwa	zespół dworski - budynek gospodarczy	murowany z pocz. XX w.
26	Kurejwa	zespół dworski - kapliczka	murowany z 1926 r.
27	Kurki	strażnica graniczna	murowana z l. 20 XX w.
28	Łojki	dwór	drewniany l.20 XX w.
29	Łosewo	zespół betonowych schronów bojowych - punkt oporu Sowieckiego Rejonu Umocnionego Linii Mołotowa	z lat 1940-1944
30	Mareckie	dom nr 11	drewniany z k. XIX w.
31	Popowo	szkoła	drewniana z lat 20 XX w.
32	Przechody	cmentarz wojenny z I wojny światowej - mogiła	pręty stalowe, cokół betonowy
33	Ruda	szkoła	murowana z l. 20 XX w.
34	Sojczyń Borowy	kaplica	drewniana z l. 20 XX w.
35	Sojczynek	cmentarz wojenny z II wojny światowej	ogrodzenie drewniane, płyta pamiątkowa z kamienia z l. 20 XX w.
36	Szymany	dom nr 24	drewniany z 1926 r.
37	Szymany	dom nr 26	drewniany z 1926 r.

38	Wojewodzin	pozostałości zespołu dworskiego - czworak	murowany z 1890 r.
39	Wojewodzin	pozostałości zespołu dworskiego - cieleśnik	murowany z 1890r.
40	Wojewodzin	pozostałości zespołu dworskiego - stodoła	murowana z 1890
41	Wojewodzin	pozostałości zespołu dworskiego - spichlerz I	murowany z 1891 r.
42	Wojewodzin	pozostałości zespołu dworskiego - spichlerz II	murowany z 1891 r.
43	Wojewodzin	pozostałości zespołu dworskiego - aleja dojazdowa (droga do Wierzbowa)	

4. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE

Stanowiska archeologiczne objęte są ochroną w formie tzw. archeologicznej strefy ochrony konserwatorskiej. Tereny, na których stwierdzono występowanie stanowisk archeologicznych powinny pozostać otwarte i niezabudowane. Ewentualna zmiana zagospodarowania tych terenów winna być poprzedzona badaniami archeologicznymi, których wyniki zdecydują o dopuszczalnym zakresie działalności inwestycyjnej. Na prowadzenie badań archeologicznych wymagane jest uzyskanie pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Wykaz stanowisk archeologicznych objętych ochroną konserwatorską

L.p.	Nazwa miejscowości	Nr stanowiska na obszarze	Rodzaj stanowiska	Chronologia
Obszar 26 - 80				
1.	Toczyłowo	2	ślady osadnicze, osady	epoka kamienia, okres nowożytny
2.	Toczyłowo	3	obozowisko,	epoka kamienia
3.	Toczyłowo	4	ślady osadnicze	epoka kamienia
4.	Toczyłowo	8	obozowiska, osady, ślady osadnicze	epoka kamienia, średniowiecze
5.	Toczyłowo	10	obozowisko, osady	epoka kamienia, okres nowożytny
6.	Toczyłowo	32	ślad osadniczy	epoka kamienia
7.	Toczyłowo	34	ślady osadnicze	epoka kamienia, średniowiecze
8.	Toczyłowo	36	osada, ślady osadnicze	epoka kamienia, okres nowożytny
9.	Toczyłowo	37	obozowiska, osady, ślady osadnicze	epoka kamienia, okres nowożytny
10.	Toczyłowo	38	obozowisko, osada, ślady osadnicze	epoka kamienia, okres nowożytny
11.	Toczyłowo	39	obozowisko, ślady osadnicze	epoka kamienia, średniowiecze
12.	Toczyłowo	40	ślady osadnicze	epoka kamienia, okres nowożytny

13.	Toczyłowo	41	obozowisko,	epoka kamienia, okres nowożytny
14.	Toczyłowo	43	ślady osadnicze, osady	epoka kamienia, okres nowożytny
15.	Szymany Dąbrówka	31	ślady osadnicze, osada	epoka kamienia, epoka żelaza
16.	Szymany Dąbrówka	32	ślady osadnicze	epoka kamienia, średniowiecze
17.	Szymany Dąbrówka	35	ślady osadnicze	epoka kamienia
18.	Szymany Dąbrówka	38	ślady osadnicze	epoka kamienia
19.	Szymany	41	ślady osadnicze	epoka kamienia, epoka brązu
20.	Szymany	42	obozowisko	epoka kamienia
21.	Szymany	43	obozowisko	epoka kamienia
Obszar 28 29				
1.	Dybla	7	ślady osadnictwa	epoka kamienia, nowożytność
2.	Dybla	8	osada, ślady osadnictwa	Średniowiecze, nowożytność
3.	Dybla	9	osady	średniowiecze
4.	Mareckie	12	osada, ślady osadnictwa	epoka kamienia, okres wpływów rzymskich
5.	Dybla	13	ślady osadnictwa	epoka kamienia
Obszar 28 - 80				
1.	Mareckie	2	osada	epoka kamienia
2.	Łosewo	3	osada, ślad osadnictwa	Średniowiecze, nowożytność
3.	Łosewo	4	osada, ślad osadnictwa	Średniowiecze, nowożytność
4.	Dybla	7	osada, ślady osadnictwa	epoka kamienia, nowożytność
5.	Ruda	9	osady	średniowiecze
6.	Mareckie	12	osada, ślady osadnictwa	epoka kamienia, nowożytność
7.	Okół	14	☐ CheckBox1 o sada , ślad osadnictwa	Średniowiecze, nowożytność
8.	Wojewodzin	15	ślady osadnictwa	epoka kamienia, średniowiecze
9.	Łękowo	17	ślady osadnictwa	epoka kamienia, średniowiecze
10.	Łękowo	18	ślady osadnictwa	epoka kamienia, średniowiecze
11.	Kacprowo	21	ślady osadnictwa	epoka kamienia, średniowiecze
12.	Kacprowo	22	ślady osadnictwa	epoka kamienia średniowiecze
13.	Ruda	23	ślad osadnictwa	epoka kamienia
14.	Ruda	24	ślady osadnictwa	Średniowiecze, nowożytność
Obszar 28 - 81				
1.	Kapice Za-	1	ślady osadnictwa	epoka kamienia średniowiecze

	szyjek			
2.	Sojczyn Grądowy	2	ślady osadnictwa	epoka kamienia średniowiecze
Obszar 28 - 82				
1.	Kapice - Osowa Góra	1	ślady osadnictwa	epoka kamienia, średniowiecze
2.	Kapice - Góra Kapliczka	3	osada	średniowiecze
3.	Kapice - Góra Orłowa	5	ślady osadnictwa	epoka kamienia, średniowiecze
Obszar 29 - 79				
1.	Godlewo	5	osada, ślady osadnictwa	epoka kamienia, nowożytność
2.	Godlewo	6	osada, ślady osadnictwa	Średniowiecze, nowożytność
3.	Godlewo	7	osada, ślady osadnictwa	Średniowiecze, nowożytność
4.	Godlewo	8	ślady osadnictwa	epoka kamienia, nowożytność
Obszar 29 - 80				
1.	Białaszewo	1	osada	średniowiecze
2.	Siennickie	4	osada, ślad osadnictwa	epoka kamienia, średniowiecze
3.	Lipińskie	6	ślady osadnictwa	epoka kamienia, średniowiecze
4.	Grozimy	9	obozowisko	epoka kamienia
5.	Grozimy	10	ślady osadnictwa	epoka kamienia
6.	Modzele	11	osada, ślady osadnictwa	epoka kamienia, średniowiecze
7.	Modzele	12	osada, ślady osadnictwa	epoka kamienia, średniowiecze
Obszar 29 - 81				
1.	Przechody	1	ślad osadnictwa	epoka kamienia
Obszar 30 - 80				
1.	Białaszewo	7	ślad osadnictwa	epoka kamienia
2.	Zaborowo	2	osada, ślad osadnictwa	średniowiecze, nowożytność
Obszar 30 - 81				
1.	Białogrądy	3	ślad osadnictwa	epoka kamienia
2.	Białogrądy	4	ślad osadnictwa	epoka kamienia

V. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

1. KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI

Głównym założeniem polityki w zakresie rozwoju komunikacji i transportu opartej na strategii zrównoważonego rozwoju jest stworzenie warunków dla sprawnego i bezpiecznego przemieszczania się osób i towarów z jednoczesnym ograniczaniem konfliktów przestrzennych oraz uciążliwości dla środowiska. Cel ten można osiągnąć poprzez:

- zapewnienie optymalnych powiązań z krajowym i regionalnym układem komunikacyjnym oraz systemem transportowym kraju,
- zapewnienie sprawności funkcjonowania układu komunikacyjnego i systemu transportu przy stale rosnącym natężeniu ruchu samochodowego,
- zaspokojenie lokalnych potrzeb przewozowych mieszkańców gminy związanych z pracą, nauką, usługami i wypoczynkiem,
- poprawę standardów podróży i bezpieczeństwa ruchu drogowego w środkach zbiorowej komunikacji, w tym przewozów szkolnych,
- racjonalizację kosztów rozwoju i eksploatacji urządzeń systemu transportowego,
- poprawę warunków i bezpieczeństwa ruchu pieszego oraz rowerowego,
- poprawę warunków parkowania i dostosowania systemów parkowania do potrzeb mieszkańców,
- zapewnienie dostępności komunikacyjnej do celów podróży oraz obsługi nowych terenów budowlanych,
- ograniczanie negatywnego wpływu ruchu drogowego i kolejowego na środowisko i warunki życia mieszkańców.

1.1 Kierunki rozwoju dróg krajowych

Przez teren gminy Grajewo przebiegają dwie drogi krajowe:

- droga nr 61 Warszawa - Jabłonna - Legionowo - Serock - Różan - Ostrołęka – Łomża - Grajewo - Augustów,
- droga nr 65 granica państwa - Gołdap - Olecko - Ełk - Grajewo - Białystok - Bobrowniki.

Z uwagi na narastające uciążliwości ruchu samochodowego, a zwłaszcza międzynarodowego i krajowego ruchu tranzytowego ciężarowego oraz niedostosowanie parametrów technicznych dróg do obciążeń ruchu w ciągach dróg krajowych projektuje się budowę dwóch obwodnic miasta Grajewa.

Obwodnica w ciągu drogi nr 61 planowana jest jako droga ekspresowa, docelowo dwujezdniowa, a obwodnica w ciągu drogi nr 65 jako droga klasy ruchu przyspieszonego jedno- jezdniowa. Są to dwa oddzielne przedsięwzięcia, przy czym przebieg jednej z dróg implikuje przebieg drugiej trasy. Nowe przebiegi dróg krajowych powinny docelowo zapewniać bezkolizyjne skrzyżowania i połączenia z drogami niższych klas.

Obwodnica w ciągu drogi krajowej nr 61

Projektowana obwodnica położona jest w gminie Grajewo na odcinku: Popowo - Wojewodzin - Elżbiecin - Koszarówka - Szymany - Toczyłowo. Obwodnica będzie miała parametry drogi ekspresowej (S) o prędkości projektowej V_p - 100 km/godz. oraz prędkości miarodajnej V_m - 110 km/godz., promień łuków poziomych $R = 1500$ m. Na całej długości obwodnica będzie miała kontrolowaną akcesję ograniczającą włączenia do trasy tylko do powiązań na węzłach i obsługi MOP-ów.

Obwodnica w ciągu drogi krajowej nr 65

Projektowana obwodnica położona jest w gminie Grajewo na odcinku: Ruda - Kacprowo - Elżbiecin - Wojewodzin - Konopki - Mierucie oraz na krótkim północnym fragmencie (obejście m. Prostki) na terenie województwa warmińsko - mazurskiego.

Obwodnica będzie miała parametry drogi głównej ruchu przyspieszonego (GP) o prędkości projektowej V_p - 80 km/godz. oraz prędkości miarodajnej V_m - 100 km/godz., promień łuków poziomych $R=1000$ m.

Kierunki rozwoju dróg krajowych:

- Dostosowanie standardów technicznych dróg krajowych do ich klas funkcjonalnych oraz potrzeb ruchu krajowego i międzynarodowego, w tym:
- Poprawę sprawności układu komunikacyjnego i funkcjonowania systemu transportowego poprzez realizację obwodnic miasta Grajewa:

Planowany przebieg dwóch obwodnic miasta przez teren gminy Grajewo ilustruje rysunek studium - kierunki polityki przestrzennej.

Projektowana obecnie obwodnica Grajewa (w ciągu DK 61 i 65) wraz z drogą ekspresową nr 61 (klasy S) o nazwie docelowego – kierunkowego przebiegu drogi S-61: „Ostrów Mazowiecka (S8) – Łomża – Stawiski – Szczuczyn – Elk – Raczki – Suwałki – Budzisko – granica państwa (Kowno)” krzyżuje się z projektowaną linią elektroenergetyczną 400 kV Elk – Łomża. Skrzyżowania i zbliżenia linii 400 kV należy dostosować do przebiegu projektowanej drogi zgodnie z przepisami szczególnymi w tym zakresie. Opracowywane dokumenty planistyczne dotyczące przebiegu linii elektroenergetycznej muszą zawierać szczegółowe ustalenia w tym zakresie.

1.2 Kierunki rozwoju dróg wojewódzkich

Na terenie gminy Grajewo występuje jedna droga wojewódzka nr 668 Piątница - Przytuły - Osowiec. Droga przebiega przez tereny leśne wzdłuż granicy Biebrzańskiego Parku Narodowego. Droga jest w złym stanie technicznym i wymaga przebudowy.

Podstawowym zadaniem będzie dostosowanie standardów technicznych drogi wojewódzkiej do parametrów drogi klasy Z (zbiorczej), a docelowo do klasy G (głównej). Wiąże się to między innymi z podniesieniem nośności konstrukcji i parametrów geometrycznych, z poszerzeniem jezdni, przebudową niebezpiecznych skrzyżowań, poprawą nawierzchni oraz realizacją ścieżki rowerowej.

1.3 Kierunki rozwoju dróg powiatowych

Drogi powiatowe służą powiązaniom zewnętrznym gminy Grajewo z gminami powiatu grajewskiego i powiatów sąsiednich oraz głównym powiązaniom wewnętrznym. Do dróg powiatowych na terenie gminy zaliczono kilkanaście dróg (wykaz dróg w części I uwarunkowań rozwoju rozdz. XIII).

Zgodnie z wnioskiem Zarządu Dróg Powiatowych w Grajewie w zakresie istniejącej sieci dróg powiatowych przewiduje się systematyczną ich przebudowę poprzez dostosowanie do parametrów technicznych dróg klasy Z (zbiorcze) i L (lokalne).

Zakres przebudowy dróg powinien obejmować: poszerzanie jezdni, poprawę ich nawierzchni, przebudowę niebezpiecznych skrzyżowań i zapewnienia normatywnych warunków widoczności, budowę chodników w obrębie zabudowy oraz realizację ścieżek rowerowych, zwłaszcza w strefie podmiejskiej i na obszarach turystyczno - wypoczynkowych.

1.4 Kierunki rozwoju dróg gminnych

Drogi gminne stanowią część systemu komunikacyjnego zaspokajającego potrzeby w zakresie powiązań wewnętrznych gminy. Do dróg gminnych zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym nie zaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełnienie sieci dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych. Zaliczenie do kategorii dróg gminnych następuje w drodze uchwały Rady Gminy po zasięgnięciu opinii właściwej Rady Powiatu. Przebieg dróg gminnych ustala Rada Gminy. Drogi gminne zaliczane są do klasy L (drogi lokalne) i klasy D (drogi dojazdowe).

W stosunku do dróg gminnych zakłada się adaptację i modernizację istniejących ciągów drogowych, głównie poprzez przebudowę ich nawierzchni ze żwirowej na bitumiczną, odpowiednią przebudowę skrzyżowań i włączeń oraz budowę chodników w obrębie zwartej zabudowy wsi.

Zgodnie z postulatami Wójta na terenie gminy Grajewo przewiduje się następujące inwestycje w zakresie modernizacji dróg gminnych:

- Grozimy - Godlewo,
- Konopki Kolonie - Mierucie,
- Popowo - Kurejwa,
- Popowo - Wojewodzin,
- Popowo - Flesze,
- Ruda - Kacprowo,
- Ruda - Modzelówka,
- Opartowo - Łosewo - Okół,
- Brzozowa Wólka - Kolonia Brzozowa Wólka,
- Lipińskie - Brzozowa,
- Brzozowa Wólka - Sojczynek,
- Kapice - Kolonia Kapice.

Remonty i modernizacje dróg należy wykonywać z uwzględnieniem priorytetów dla:

- odcinków dróg obsługujących największą liczbę mieszkańców gminy i obszary o największej w skali gminy aktywności gospodarczej,
- odcinków dróg o największych zagrożeniach funkcjonowania ruchu, mogących wywołać zakłócenia życia społeczno - gospodarczego części sieci osadniczej,

- odcinków dróg odciażających z ruchu lokalnego drogi krajowe, celem poprawy bezpieczeństwa ruchu i mieszkańców.

Szczegółowe parametry techniczne wymagane dla kategorii dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych, gminnych i wewnętrznych określają przepisy odrębne.

Lokalne układy dróg i ulic wiejskich (drogi klasy L i Z) wymagają realizacji dogodnych połączeń z układem zewnętrznym oraz z układem bezpośredniej obsługi terenu poprzez budowę dróg i ulic dojazdowych klasy D z izolowanym ruchem pieszym i rowerowym.

Wszystkie powyższe kierunki działań planistyczno-gospodarczych w zakresie kształtowania systemów transportowych muszą uwzględniać rachunek ekonomiczny i efektywność możliwych do poniesienia nakładów budżetowych lub pozabudżetowych (fundusze rozwojowe itp.) zarówno w aspekcie skutków docelowych, jak i efektów krótkoetapowych, przy jednoczesnym spełnieniu wymagań ochrony środowiska.

1.5 Komunikacja zbiorowa autobusowa

Komunikacja autobusowa PKS lub innych firm przewozowych pozostanie podstawowym środkiem komunikacyjnym w gminie obsługującym mieszkańców w zakresie przewozu do pracy, szkół, urzędów, usług itp. Przewiduje się utrzymanie obecnego układu komunikacyjnego opartego o dworzec autobusowy w Grajewie i sieć przystanków zlokalizowanych na terenie całej gminy.

Należy zakładać, że układ linii autobusowych będzie podlegał niewielkim zmianom w zależności od potrzeb ludności, stanu technicznego dróg i uwarunkowań ekonomicznych. Dla potrzeb funkcjonowania zbiorczej komunikacji autobusowej należy przewidywać przebudowę przystanków polegających na realizacji zatok i wiat autobusowych.

W celu podnoszenia efektywności przewozów celowe jest dostosowanie wielkości i parametrów transportu do obciążeń sieci komunikacji zbiorowej.

1.6 Komunikacja kolejowa

Przez gminę przebiega pierwszorzędowa jednotorowa zelektryfikowana linia kolejowa PKP Białystok - Ełk ze stacją kolejową w Grajewie. Linia posiada kilka przejazdów kolejowych, które wymagają redukcji ich ilości, z preferencją do rozwiązań dwupoziomowych.

Wymagania w zakresie odległości i warunków dopuszczających usytuowanie budowli i budynków, drzew lub krzewów, elementów ochrony akustycznej i wykonywania robót ziemnych w sąsiedztwie linii kolejowych regulują przepisy odrębne.

Obecnie rozważane jest wariantowe poprowadzenie linii kolejowej E75 Warszawa - Białystok - Trakiszki (granica Państwa) będącej częścią Europejskiego Korytarza Transportowego poprzez Białystok, Ełk, Suwałki. Projekt przewiduje modernizację istniejącej linii i dostosowanie jej do prędkości 160 - 200 km/h. W związku z powyższym wszelkie przejazdy muszą posiadać charakter skrzyżowań dwupoziomowych.

Modernizacja linii kolejowej pozwoliłaby na przywrócenie ruchu pasażerskiego w Grajewie oraz możliwość realizacji przystanków kolejowych, a tym samym poprawę dostępności komunikacji kolejowej w gminie.

1.7 Ścieżki rowerowe

Na obszarze gminy funkcjonuje obecnie jedna ścieżka rowerowa przebiegająca wzdłuż drogi krajowej nr 61 na odcinku Grajewo - Toczyłowo.

Docelowo proponuje się realizację innych ścieżek rowerowych służących celom rekreacyjno - turystycznym mieszkańcom miasta i gminy oraz przebywającym na wypoczynku turystom krajowym i zagranicznym.

Zaleca się budowę następujących ścieżek rowerowych niezależnych od układu dróg publicznych:

- wzdłuż pieszych szlaków turystycznych w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego,
- w powiązaniu z trasami rowerowymi w mieście Grajewo w kierunkach do terenów wypoczynkowych (Jezioro Toczyłowo, dolina rzeki Elk).

Na najbardziej atrakcyjnych przyrodniczo - krajobrazowych terenach gminy przy przebudowie lub remoncie dróg publicznych klasy G i Z zaleca się wyznaczenie niezależnego pasa dla rowerów o szerokości nie mniejszej niż 1,5 m. Ruch rowerowy na drogach publicznych klasy L i D może odbywać się bez konieczności wydzielania ścieżki rowerowej.

2. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

2.1 Zaopatrzenie w wodę

Zbiorowymi wodociągami w gminie objętych jest 49 miejscowości, co biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców korzystających z wodociągu zbiorowego, stanowi prawie 100% zwodociągowania.

Podstawowym kierunkiem w zakresie zaopatrzenia w wodę jest zapewnienie ciągłości dostawy wody o jakości zgodnej z obowiązującymi normami sanitarnymi w ilości pokrywającej pełne potrzeby mieszkańców poprzez modernizację istniejących ujęć wody oraz rozbudowę sieci przesyłowej.

Realizacja wyżej wymienionego kierunku na terenie gminy wymagać będzie następujących działań:

- modernizacji i rozbudowy (zbiorniki wyrównawcze) stacji wodociągowych we wsiach: Wojewodzin i Białaszewo,
- zaopatrzenia w wodę kolonijnej zabudowy wsi: Elźbiecin i Podlasek,
- sukcesywnej rozbudowy istniejącej sieci wodociągowej wraz z postępującym zainwestowaniem obszaru.

2.2 Odprowadzanie ścieków

Na obszarze gminy brak jest komunalnych (gminnych) systemowych rozwiązań w zakresie gospodarki ściekowej. Jedynie Zespół Szkół Rolniczych we wsi Wojewodzin posiada oczyszczalnię ścieków z możliwością podłączenia zabudowań wsi, po wybudowaniu sieci kanalizacji sanitarnej.

Podstawowym kierunkiem w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków jest:

- Zapewnienie normatywnych standardów cywilizacyjnych w tym zakresie.
- Ograniczenie wielkości odprowadzanych ładunków zanieczyszczeń do wód powierzchniowych.

Realizacja wyżej wymienionych kierunków wymagać będzie następujących działań:

- Przyjęcia następujących kryteriów wprowadzenia we wsiach scentralizowanych systemów kanalizacji sanitarnej:
  - w miejscowościach posiadających sieć wodociągową,
  - w miejscowościach o największym liczbie ludności oraz o intensywnej gospodarce,
  - we wsiach położonych w obszarach objętych ochroną przyrody,
  - w miejscowościach, w których zlokalizowane są lub będą zakłady obsługi ludności odprowadzające w skali lokalnej znaczne ilości ścieków (między innymi takie jak szkoła),
  - we wsiach, gdzie przewiduje się znaczny rozwój budownictwa bądź turystyki.
- Wskazanie wsi do objęcia zbiorowym systemem odprowadzenia ścieków (w studium przyjęta została z uwzględnieniem powyższych kryteriów następująca kolejność):
  - ze względu na bliskie położenie z miastem - skanalizowanie wsi: Koszarówka, Danówek, Szymany i Koty Rybno z odprowadzeniem do miejskiej oczyszczalni ścieków,
  - budowa kanalizacji sanitarnej wraz z rozbudową oczyszczalni ścieków we wsi Wojewodzin,
  - skanalizowanie wsi położonych w obszarach chronionych (Biebrzański Park Narodowy z otuliną) z odprowadzeniem do projektowanej oczyszczalni ścieków w Białaszewie,
- Objęcie pozostałych wsi systemem indywidualnego odprowadzenia ścieków w postaci przyzagrodowych oczyszczalni ścieków. Nie znaczy to jednak o możliwości zastosowania zbiorowego odprowadzenia ścieków, jeżeli pozwolą na to środki finansowe. Zbiorniki szczelne bezodpływowe należy traktować jedynie jako rozwiązanie przejściowe.

Podjęcie decyzji, co do budowy oczyszczalni ścieków i kanalizacji sanitarnej w danej wsi wymagać będzie każdorazowo dokonania wyznaczenia lokalizacji w trybie planowania przestrzennego, ponieważ wskazane w studium propozycje mają charakter orientacyjny.

2.3 Gazownictwo

Istniejący system gazociągów wysokiego ciśnienia na terenie województwa podlaskiego nie pozwala na bezpośrednie zaopatrzenie w gaz przewodowy gminy Grajewo. Według przyjętego schematu zaopatrzenia w gaz w opracowywanym planie zagospodarowania województwa podlaskiego, źródłem zasilania tej części obszaru będzie projektowany gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Zambrów - Łomża - Grajewo - Suwałki o przewidywanej średnicy 500 mm lub alternatywnie gazociąg z kierunku północnego o planowanej średnicy 250 mm (jako odgałęzienie od gazociągu Iwacewicz (Białoruś) - Lipsk - Raczki - Gołdap o średnicy 1000 mm) do Łomży.

Gmina Grajewo posiada alternatywną możliwość zaopatrzenia w gaz przewodowy z projektowanego gazociągu Iwacewicz - Gołdap poprzez projektowany gazociąg połączeniowy z gminy Goniądz lub Mońki.

Główne elementy realizacji systemu gazowniczego (oprócz sieci tranzytowej) zapewniające dostawę gazu ziemnego to budowa: gazociągu podłączeniowego wysokiego ciśnienia (z kierunku północnego - wariant I lub z kierunku południowego - wariant II), stacji redukcyjno - pomiarowej I stopnia

zlokalizowanej przy drodze Grajewo - Białystok pomiędzy wsią Koty Rybno i Ruda oraz sieci gazowej średniego ciśnienia.

Podstawowym kierunkiem w zakresie zaopatrzenia w gaz jest zapewnienie możliwości dostaw gazu ziemnego do wszystkich miejscowości w gminie.

Priorytety zaopatrzenia wsi w gaz przewodowy to:

- miejscowości o największym zadeklarowanym przez mieszkańców zapotrzebowaniu na gaz, w tym położonych najbliżej stacji redukcyjno - pomiarowej i tworzących zwarte ciągi liniowe,
- miejscowości, gdzie przewiduje się duże odbiory gazu na potrzeby ciepłownictwa i urządzeń obiektów komunalnych.

Podstawowym warunkiem budowy nowych gazociągów jest kryterium opłacalności i efektywności inwestycji. Ze względu na dużą odległość czasową budowy systemu zaopatrzenia w gaz przewodowy wskazane jest utrzymywanie i rozwijanie stosowania gazu propan- butan przez mieszkańców gminy.

2.4 Zaopatrzenie w ciepło

Podstawowe kierunki rozwoju ciepłownictwa to sukcesywne zwiększanie udziału proekologicznych nośników energii zmniejszających zanieczyszczenie środowiska. Ekologizacja nośników energii powinna być wprowadzana w pierwszej kolejności w obiektach użyteczności publicznej takich jak np. szkoły i instytucje.

Główne zadania w zakresie rozwoju ciepłownictwa:

- Zmniejszanie zużycia ciepła poprzez termorenowację budynków o złych warunkach termoizolacyjnych, propagowanie stosownych dociepleń budynków i wykorzystywanie nowych rozwiązań w technice grzewczej.
- Wprowadzanie nowych rozwiązań technicznych i technologicznych zwiększających efektywność, ułatwiających obsługę i zmniejszających koszty eksploatacji (dotyczy w szczególności sprawności kotłów i ich automatyzacji).
- Propagowanie i pozyskiwanie czystych ekologicznie odnawialnych źródeł energii.

2.5 Elektroenergetyka

Przesył energii elektrycznej odbywa się w oparciu o istniejące urządzenia elektroenergetyczne:

- napowietrzne linie 110 kV Osowiec - Grajewo 2 - Grajewo 1 - Ełk krajowego systemu WN,
- napowietrzne linie 15 kV oraz linie komunalno - oświetleniowe,
- stacje transformatorowe 110/15 kV GPZ-1 i GPZ-2 w Grajewie oraz sieć stacji transformatorowych 15,0/0,4 kV.

Na poprawę jakości i niezawodności zasilania w gminie Grajewo wpływ będzie miało:

- Dostosowanie systemu elektroenergetycznego do potrzeb odbiorców oraz dostarczanie energii elektrycznej o normatywnym standardzie jakościowym i ilościowym poprzez:
  - adaptację istniejących urządzeń elektroenergetycznych zwracając przy tym uwagę na konieczność zachowania technicznych stref ochronnych od istniejących i projektowanych linii

napowietrznych i projektowanych obiektów kubaturowych,

- remont i modernizacja części sieci komunalno - oświetleniowych nn,
- budowę nowej sieci elektroenergetycznej (SN, stacje transformatorowe 15/0,4kV, linie nn) na terenach przewidzianych do zainwestowania,
- Zmniejszenie uciążliwości urządzeń elektroenergetycznych dla otoczenia dzięki:
  - budowie urządzeń elektroenergetycznych w sposób niekolizyjny z rozwojem osadnictwa i chronionymi elementami środowiska przyrodniczego, zwłaszcza w granicach Biebrzańskiego Parku Narodowego (wskazane kablowanie linii),
  - stosowaniu rozwiązań technicznych i technicznych stref ochronnych projektowanych napowietrznych elektroenergetycznych linii SN realizowanych w sąsiedztwie zabudowy.

Na terenie gminy Grajewo planowana jest budowa napowietrznej dwutorowej linii elektroenergetycznej 400 kV relacji Ełk-Łomża, która jest częścią rozbudowywanego krajowego systemu energetycznego dla zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii do odbiorców w województwach podlaskim i warmińsko-mazurskim oraz niezbędna do funkcjonowania planowanego połączenia systemów elektroenergetycznych Polski i Litwy.

Zmniejszenie uciążliwości tej linii dla otoczenia zakłada się poprzez wyznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odpowiedniego pasa technologicznego o szerokości 35m od osi linii w obie strony oraz ustalenia stosownych zakazów w obrębie tego pasa a także stosowania dopuszczalnych wskaźników poziomu pola elektromagnetycznego zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami szczególnymi.

Wszystkie skrzyżowania i zbliżenia trasy linii elektroenergetycznej 400kV należy zaprojektować uwzględniając przebieg istniejących i projektowanych elementów infrastruktury technicznej oraz dróg publicznych, zgodnie z przepisami odrębnymi w tym zakresie. Opracowywane dokumenty planistyczne dotyczące przebiegu linii elektroenergetycznej muszą uwzględniać przede wszystkim skrzyżowanie z projektowaną obwodnicą Grajewa (w ciągu DK 61 i 65) wraz z drogą ekspresową nr 61 (klasy S) o nazwie docelowego – kierunkowego przebiegu drogi S-61: „Ostrów Mazowiecka (S8) – Łomża – Stawiski – Szczuczyn – Ełk – Raczki – Suwałki – Budzisko – granica państwa (Kowno)”.

Znaczącym przedsięwzięciem będzie realizacja kilkudziesięciu elektrowni wiatrowych zlokalizowanych w południowej części gminy. Program rozwoju energetyki odnawialnej opartej o wykorzystanie wiatru obejmuje następujące miejscowości: Boczki Świdrowo, Chojnówek, Cyprki, Elżbiecin, Flesze, Kacprowo, Konopki, Kurki, Łękowo, Mierucie, Popowo, Uścianki, Wierzbowo i Wojewodzin.

2.6 Telekomunikacja

W zakresie telekomunikacji przyjmuje się następujące kierunki rozwoju:

- Modernizacja i rozbudowa sieci telefonicznej i unowocześnianie telefonicznych central cyfrowych poprzez zastosowanie nowoczesnych rozwiązań technicznych, budowę nowych połączeń światłowodowych, itp.
- Dalszy rozwój i zwiększanie dostępności do telefonii komórkowej.
- Tworzenie systemu łączności teleinformatycznej dla potrzeb struktur administracji samorządowej

i usprawnienie komunikacji pomiędzy obywatelem a urzędem.

- Dopuszczenie lokalizacji inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej zgodnie z przepisami szczególnymi.

2.7 Gospodarka odpadami

Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012 – 2017, przyjął lokalizację we wsi Koszarówka północnego regionu gospodarki odpadami (RGO), obejmujący łącznie ponad 277 tys. mieszkańców.

Istniejące wysypisko odpadów komunalnych w Koszarówce wymaga rozbudowy i modernizacji. W ramach inwestycji planowana jest nowych kwater na składowanie odpadów, w tym kwatery na odpady niebezpieczne (azbest, zużyte akumulatory, oleje silnikowe itp.), uszczelnienie dna i skarp wysypiska, wyposażenie obiektu w instalację drenażową z rowem opaskowym i zbiornikiem na odcieki, instalację ze studzienkami odgazującymi złożę oraz wagę samochodową, wiaty na segregowane surowce wtórne oraz zaplecze techniczne.

Zgodnie z opracowanym raportem ekologicznym prognozowana po rozbudowie uciążliwość składowiska ze względu na zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego będzie wynosić co najmniej 150 m od jego granic (obszar ograniczonego użytkowania).

W zakresie gospodarki odpadami dla osiągnięcia założonych celów konieczne jest podjęcie następujących zadań i kierunków działań:

- Wdrażanie nowoczesnych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów na istniejącym i przewidywanym do rozbudowy na północny region gospodarki odpadami (RGO), składowisku odpadów w Koszarówce.
- Podniesienie skuteczności selektywnej zbiórki odpadów ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju selektywnej zbiórki odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.
- Wdrażanie selektywnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych, budowlanych i niebezpiecznych.
- Zintensyfikowanie działań skierowanych na zapobieganie zanieczyszczeniu odpadami terenów przy trasach przelotowych i terenów przylegających do cieków.
- Propagowanie indywidualnego kompostowania odpadów organicznych powstających w gospodarstwach domowych i rolniczych.
- Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy, w szczególności w zakresie minimalizacji wytwarzania odpadów.
- Wspieranie działań zmierzających do stworzenia systemu zbiórki odpadów z produkcji rolniczej i przetwórstwa żywności obejmującego przede wszystkim gospodarstwa i małe przedsiębiorstwa.
- Uściślenie kontroli nad utylizacją odpadów z przemysłu rolno-spożywczego, w tym produkcji zwierzęcej.
- Utworzenie kwatery do składowania odpadów azbestowych w na istniejącym składowisku odpadów komunalnych.
- Likwidacja dzikich wysypisk odpadów celem poprawy stanu sanitarnego środowiska i estetyki

krajobrazu.

Należy podkreślić, że program gospodarki odpadami stałymi realizowany jest w ramach Stowarzyszenia Samorządów Dorzecza Biebrzy.

2.8 Zasady działań w zakresie obrony cywilnej

W gospodarce przestrzennej gminy należy stosować następujące zasady służące zabezpieczeniu potrzeb obrony cywilnej:

- We wszystkich projektowanych budynkach z funkcją usługową lub produkcyjną wymagającą zatrudnienia powyżej 15 osób należy przewidzieć możliwość wykonania ukryć w okresie podwyższonej gotowości obronnej RP,
- Stacje transformatorowe należy dostosować do systemu wygaszania oświetlenia zewnętrznego.
- Bez względu na typ zabudowy zarezerwować należy tereny pod budowę awaryjnych studni wody pitnej (7,5 l na osobę/ dobę). Odległość studni od budynków mieszkalnych lub zgrupowań ludności powinna wynosić najwyżej 800 m,
- Istniejące studnie powinny być zabezpieczone przed likwidacją i przystosowane do sprawnego uruchomienia i eksploatacji w sytuacjach kryzysowych,
- Oświetlenie zewnętrzne (ulice, zakłady pracy) należy przystosować do zaciemniania i wygaszenia,
- Należy uwzględnić system alarmowania i powiadamiania mieszkańców w wypadku zagrożeń poprzez syreny alarmowe przyjmując promień słyszalności syreny do 300 m,
- W zakresie ochrony przeciwpożarowej przy projektowaniu i realizacji obiektów budowlanych zaliczanych do kategorii zagrożenia ludzi należy spełnić wymagania, m.in. w zakresie dojazdów pożarowych oraz zaopatrzenia w wodę do celów przeciwpożarowych, określone w przepisach szczególnych,
- Układ projektowanych i modernizowanych dróg i ulic powinien spełniać następujące warunki:
  - szerokość ulicy powinna uniemożliwić ewentualne zagruzowanie,
  - powinny być połączenia z traktami przelotowymi – zapewniające sprawną ewakuację ludności w okresie zagrożenia,
  - należy wyznaczyć trasy przejazdu dla pojazdów z toksycznymi środkami przemysłowymi.
- Wszelkie projektowane na obszarze gminy obiekty o wysokości równej i większej od 50 m npt oraz każdorazowo przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę należy zgłaszać do Sił Powietrznych RP,
- Należy zachować istniejące lub projektowane obiekty obrony cywilnej nie dopuszczając do ich likwidacji,
- Wszelkie plany zagospodarowania przestrzennego należy przed ich uchwaleniem przez Radę Gminy uzgadniać z odpowiednim organem Zarządzania Kryzysowego Urzędu Wojewódzkiego.

VI. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

Inwestycjami celu publicznego są działania stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. Nr 46 z 2000 roku z późniejszymi zmianami).

Cele publiczne o znaczeniu lokalnym realizowane będą w granicach następujących obszarów:

- Wydzielanie gruntów pod drogi publiczne i drogi wodne, budowa i utrzymywanie tych dróg, a także łączności publicznej i sygnalizacji.
- Modernizacja sieci dróg gminnych, w tym drogi:
  - Grozimy - Godlewo,
  - Konopki Kolonie - Mierucie,
  - Popowo - Kurejwa,
  - Popowo - Wojewodzin,
  - Popowo - Flesze,
  - Ruda - Kacprowo,
  - Ruda - Modzelówka,
  - Opartowo - Łosewo - Okół,
  - Brzozowa Wólka - Kolonia Brzozowa Wólka,
  - Lipińskie - Brzozowa,
  - Brzozowa Wólka - Sojczynek,
  - Kapice - Kolonia Kapice.
- Budowa i remonty przystanków komunikacji zbiorowej (wiaty, zatoki autobusowe).
- Budowa i utrzymywanie ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania płynów, pary, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń:
- Budowa i przebudowa linii elektroenergetycznych SN i NN oraz transformatorów 15/0,4 kV.
- Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie całej gminy.
- Budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania.
- Budowa, przebudowa i modernizacja ujęć wody i stacji wodociągowych w Białaszewie i Wojewodzinie oraz pompowni wody w Popowie, Szymanach i Sojczyńcu Borowym wraz z siecią wodociagową.
- Budowa oczyszczalni ścieków wraz ze scentralizowaną siecią kanalizacji sanitarnej w Białaszewie.
- Modernizacja oczyszczalni ścieków z rozbudową sieci kanalizacyjnej w Wojewodzinie.
- Budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego:

- Renowacja zbiorników wodnych gromadzących wody na cele gospodarcze i przeciwpożarowe w Boczkach Świdrowo, Fleszach, Kurejwie i Wierzbowie.
- Opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
- Ochrona i opieka obiektów objętych gminną ewidencją zabytków.
- Ochrona Pomników Zagłady w rozumieniu przepisów o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady - nie występują.
- Budowa i utrzymywanie pomieszczeń dla administracji, szkół publicznych, a także publicznych: obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli.
- Modernizacja budynków szkolnych w Białaszewie, Rudzie i Wierzbowie oraz gimnazjum w Danówku, w tym termomodernizacja obiektów szkolnych w Białaszewie i Wierzbowie.
- Budowa sal sportowych przy szkołach podstawowych w Białaszewie i Wierzbowie.
- Budowa i utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa i ochrony granicy państwowej, a także do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego.
- Rozbudowa i modernizacja obiektów i urządzeń ochotniczej straży pożarnej na terenie całej gminy.
- Poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie i składowanie kopalin stanowiących własność Skarbu Państwa.
- Zakładanie i utrzymywanie cmentarzy - Białaszewo, Kapice i Przechody,
- Ustanawianie i ochrona miejsc pamięci narodowej - opieka i utrzymanie cmentarzy wojennych w Ciemnoszyjach, Kapicach i Sojczynku.
- Ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody.
- Tereny projektowanych form ochrony przyrody: użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne w gminie poza terenami Biebrzańskiego Parku Narodowego i jego otuliny.
- Inne cele publiczne określone w odrębnych ustawach:
- Budowa świetlicy wiejskiej w Toczyłowie i Konopkach, oraz remont i przebudowa wraz z termomodernizacją świetlic wiejskich w Białogradach, Boczkach Świdrowo, Kapicach, Sojczyńie Borowym, Szymanach i Wojewodzinie,
- Adaptacja budynków byłych zlewni mleka w Godlewie, Przechodach oraz byłych sklepów GS w Grozimach i Kurejewce na świetlice wiejskie.
- Wyznaczenie i urządzenie terenów rekreacyjno - turystycznych z przystanią kajakową nad Jeziorem Toczyłowskim w Toczyłowie.
- Wyznaczenie miejsc kąpieliskowych nad zbiornikami wodnymi w Kurejwie i Wierzbowie,
- Urządzenie kąpieliska z plażą nad rzeką Ełk w Danówku,
- Rozbudowa gminnego centrum sportowo - rekreacyjnego w Popowie.

VII. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW

Zgodnie z art. 2, pkt 5 ustawy z dnia 23 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym inwestycjami celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym) są działania stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami.

Inwestycjami celu publicznego o znaczeniu ponadregionalnym zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego oraz ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1 ustawy są:

- Wydzielanie gruntów pod drogi publiczne i drogi wodne, budowa i utrzymywanie tych dróg, a także łączności publicznej i sygnalizacji:
  - budowa, rozbudowa i modernizacja dróg krajowych nr 61 Warszawa - Łomża - Augustów i drogi nr 65 Gołdap - Ełk - Białystok - Bobrowniki, w tym budowa obwodnic miasta Grajewa w ciągach obu dróg.
  - przebudowa drogi wojewódzkiej nr 668 Piątница - Przytuły - Osowiec.
  - budowa, rozbudowa i modernizacja dróg powiatowych na terenie gminy Grajewo.
  - realizacja systemu ścieżek rowerowych, w tym międzynarodowej ścieżki rowerowej R-11.
- Wydzielenie gruntów pod linie kolejowe oraz ich budowa i utrzymanie:
  - przebudowa linii kolejowej na odcinku Białystok - Ełk jako linii E75 „Rail Baltica” z dostosowaniem jej do prędkości 160 - 200 km/h oraz zabezpieczenie miejsc na budowę dwupoziomowych skrzyżowań.
- Budowa i utrzymywanie ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania płynów, pary, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń:
  - budowa i modernizacja linii elektroenergetycznej 110 kV Białystok - Ełk.
  - **budowa dwutorowej linii elektroenergetycznej 400 kV relacji Ełk – Łomża.**
  - budowa gazociągu wysokiego ciśnienia DN 100 Zambrów - Raczki.
- Budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania:
- Rozbudowa komunalnego wysypiska odpadów stałych w Koszarówce **na północny region gospodarki odpadami (RGO), obejmujący powiaty: augustowski, grajewski, moniecki i sokólski o łącznej liczbie mieszkańców 277 557 w roku 2011, wraz z ich sortownią oraz wdrożenie programu segregacji odpadów - zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012 – 2017.**

- Budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego.
- Ustanowienie obszaru ochronnego głównego zbiornika wód podziemnych nr 217 „Dolina rzeki Biebrza”.
- Doprowadzenie jakości wód Ełku do II klasy czystości poprzez realizację sieci oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacji sanitarnej.
- Renaturyzacja układu wodnego: Kanał Rudzki - rzeka Ełk poprzez zabudowę Kanału Rudzkiego budowlami regulacyjnymi (Modzelówka, Przechody, Białogrądy) i konserwację martwego koryta rzeki Ełk.
- Opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
- Ochrona i opieka zabytków wpisanych do rejestru konserwatora zabytków - zespół podworski w Kurejwie, zabytkowe cmentarze w Białaszewie, Lipińskich i Rudzie.
- Rozszerzenie granic ochrony zespołu dworskiego w Kurejwie poprzez wyznaczenie strefy ochrony konserwatorskiej obejmującej pozostałości kompozycji zieleni - starodrzew, szpalery itp. na działkach nr 194, 196 i 197.
- Ochrona Pomników Zagłady w rozumieniu przepisów o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady - nie występują.
- Budowa i utrzymywanie pomieszczeń dla urzędów organów władzy, administracji, sądów i prokuratur, państwowych szkół wyższych, szkół publicznych, a także publicznych: obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej i placówek opiekuńczo-wychowawczych.
- Modernizacja budynków Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Wojewodzinie.
- Budowa i utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa i ochrony granicy państwowej, a także do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego.
- Poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie i składowanie kopalin stanowiących własność Skarbu Państwa.
- Ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody.
- Opracowanie planu ochrony Biebrzańskiego Parku Narodowego i jego otuliny oraz projektowanego rezerwatu przyrody „Brajmura”.
- Ochrona pomnika przyrody (aleja drzew) w Wojewodzinie.
- Wdrożenie projektowanego obszaru chronionego krajobrazu doliny Ełku.
- Inne cele publiczne określone w odrębnych ustawach.
- Ochrona lasów i zadrzewień oraz wzbogacanie ich walorów - sukcesywne zalesianie gruntów marginalnych zgodnie z Krajowym programem zwiększania lesistości.

**VIII. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE
MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE
PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIE-RUCHOMOŚCI, A TAKŻE
OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI
SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 m² ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ**

**1. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU
NIERUCHOMOŚCI**

Na terenie gminy Grajewo nie występują obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i wtórnego podziału nieruchomości. Są to wyłącznie obszary przestrzeni publicznej.

**2. OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI
SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M²**

Na terenie gminy Grajewo nie przewiduje się rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

3. OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

Zgodnie z art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 23 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym obszarem przestrzeni publicznej jest obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno- przestrzenne.

Obszarami przestrzeni publicznej na terenie gminy są:

- plac z miejscami parkingowymi przed kościołem parafialnym w centrum Białaszewa (ulica Nowa i część działki nr 823/4),
- centrum sportowo - rekreacyjne w Popowie,
- teren nad zbiornikiem wodnym w Boczkach Świdrowo.

W studium wyznacza się nowe obszary przestrzeni publicznej:

- projektowane tereny kąpieliska i plaży w Toczyłowie,
- projektowane tereny sportowo - rekreacyjne nad rzeką Ełk w Danówku,
- teren kąpieliska nad zbiornikiem wodnym w Kurejwie,
- tereny rekreacyjne z kąpieliskiem nad zbiornikiem wodnym w Wierzbowie.

IX. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUN-TÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE

Gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

1. Dla terenów położonych w granicach administracyjnych wsi Toczyłowo – plan w opracowaniu (uchwała nr 95/XX/04 Rady Gminy Grajewo z dnia 2 czerwca 2004 r.).

Plan powinien określić:

- przeznaczenie i warunki zagospodarowania terenów zabudowy z zaleceniem uwzględnienia:
  - funkcjonowania i rozwoju istniejącej zabudowy w tym zagrodowej, mieszkaniowej i usługowej,
  - realizacji zespołów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
  - realizacji zabudowy usługowej i usługowo - produkcyjnej, w tym zaplecza obsługi turystyki z usługami handlu, gastronomii, hotelarskimi i obsługi komunikacji,
  - wyznaczenia terenów pod realizację elementów zagospodarowania turystyczno-wypoczynkowego, w tym przystań, plaża, zespoły zabudowy letniskowej,
  - minimalnej powierzchni nowej działki w zabudowie mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej 800 m², w zabudowie usługowo-produkcyjnej i letniskowej – 1000 m², w zabudowie zagrodowej – 1500 m²,
  - ograniczenia wysokości zabudowy mieszkaniowej i usługowej do 2 kondygnacji, zabudowy letniskowej do 1 kondygnacji,
  - minimalnych wskaźników miejsc parkingowych : 2 mp na 1 budynek mieszkalny, 3 mp na 100 m² powierzchni usług,
- rezerwę terenu pod budowę obwodnicy Grajewo,
- tereny rolnicze i leśne z zakazem zabudowy,
- zasady obsługi komunikacyjnej z uwzględnieniem ograniczeń w dostępności do drogi krajowej,
- zasady i warunki zagospodarowania zgodnie z wymogami określonymi w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

2. Dla terenów położonych w granicach administracyjnych wsi Popowo – plan w opracowaniu (uchwała nr 96/XX/04 Rady Gminy Grajewo z dnia 2 czerwca 2004 r.).

Plan powinien określić:

- przeznaczenie i warunki zagospodarowania terenów zabudowy z zaleceniem uwzględnienia:
  - funkcjonowania i rozwoju istniejącej zabudowy,
  - realizacji zespołów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
  - realizacji zabudowy usługowej i usługowo - produkcyjnej, w tym z zakresu obsługi turystyki z usługami handlu, gastronomii, hotelarskimi,
  - określenia terenów publicznych, w tym sportowo-rekreacyjnych,
  - minimalnej powierzchni nowej działki w zabudowie mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej 800 m², w zabudowie usługowo-produkcyjnej – 1000 m², w zabudowie zagrodowej – 1500 m²,

- ograniczenia wysokości zabudowy mieszkaniowej i usługowej do 2 kondygnacji, zabudowy, letniskowej do 1 kondygnacji,
- minimalnych wskaźników miejsc parkingowych : 2 mp na 1 budynek mieszkalny, 3 mp na 100 m² powierzchni usług,
- tereny eksploatacji surowców mineralnych, w tym tereny górnicze,
- rezerwę terenu pod budowę obwodnicy Grajewa,
- tereny lokalizacji elektrowni wiatrowych oraz ograniczenia w zagospodarowaniu terenów położonych w zasięgu ich oddziaływania,
- tereny rolnicze i leśne z zakazem zabudowy,
- zasady obsługi komunikacyjnej z uwzględnieniem ograniczeń w dostępności do drogi krajowej
- zasady i warunki zagospodarowania zgodnie z wymogami określonymi w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,

3. Dla terenów położonych we wsi Ruda:

- 1) Teren położony po wschodniej stronie drogi krajowej, w sąsiedztwie istniejącego osiedla zabudowy mieszkaniowej,
- 2) teren położony po zachodniej stronie drogi krajowej o wiodącej funkcji mieszkaniowej,
(w granicach określonych orientacyjnie na rysunku studium), z zaleceniem uwzględnienia:

- realizacja zabudowy mieszkaniowej w formie jednorodzinnej,
- dopuszczenie realizacji zabudowy usługowej – zalecana lokalizacja od strony drogi krajowej,
- uwzględnienie ograniczeń w zagospodarowaniu wynikających z położenia terenów w sąsiedztwie drogi krajowej, projektowanej obwodnicy oraz linii kolejowej,
- określenie zasad obsługi komunikacyjnej z uwzględnieniem ograniczeń w dostępności do drogi krajowej,
- zapewnienie powiązań funkcjonalno-przestrzennych z istniejącą ukształtowaną strukturą osiedla mieszkaniowego,
- określenie zasad i warunków podziału na działki budowlane, przy zachowaniu: minimalnej powierzchni działki w zabudowie mieszkaniowej 800 m², w zabudowie mieszkaniowo-usługowej i usługowej – 1000 m²,
- określenie zasad kształtowania zabudowy z ograniczeniem wysokości do 2 kondygnacji, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 10 m,
- określenie zasad parkowania pojazdów w dostosowaniu do programu zagospodarowania z uwzględnieniem minimalnych wskaźników: 2 mp na 1 budynek mieszkalny, 3 mp na 100 m² powierzchni usług,

Plan powinien określać zasady i warunki zagospodarowania zgodnie z wymogami określonymi w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

4. Dla terenu położonego we wsi Koszarówka: w kierunku wschodnim od drogi krajowej, pomiędzy ul. Topolową, a projektowaną obwodnicą miasta (w granicach określonych orientacyjnie na rysunku studium) – o wiodącej funkcji mieszkaniowej, z zaleceniem uwzględnienia:

- funkcje dopuszczalne – zabudowa usługowa, usługowo-produkcyjna i zagrodowa,
- realizacja zabudowy mieszkaniowej w formie jednorodzinnej,
- wyznaczenie ogólnodostępnego terenu zieleni urządzonej,

- uwzględnienie ograniczeń w zagospodarowaniu wynikających z położenia terenu w sąsiedztwie drogi krajowej i projektowanej obwodnicy Grajewa,
- określenie zasad obsługi komunikacyjnej z uwzględnieniem ograniczeń w dostępności do drogi krajowej,
- określenie zasad funkcjonowania i kierunków przekształceń istniejącego zainwestowania,
- określenie zasad i warunków podziału na działki budowlane, przy zachowaniu: minimalnej powierzchni działki w zabudowie mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej 800 m², w zabudowie usługowo-produkcyjnej – 1000 m²,
- określenie zasad kształtowania zabudowy z ograniczeniem wysokości do 2 kondygnacji, lecz nie więcej niż 10 m,
- określenie zasad parkowania pojazdów w dostosowaniu do programu zagospodarowania z uwzględnieniem minimalnych wskaźników: 2 mp na 1 budynek mieszkalny, 3 mp na 100 m² powierzchni usług i 3 mp na 10 zatrudnionych,

Plan powinien określać zasady i warunki zagospodarowania zgodnie z wymogami określonymi w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

5. Dla terenu położonego we wsi Koszarówka: pomiędzy drogą krajową, ul. Topolową i granicą administracyjną miasta Grajewo - opracowanie planu w porozumieniu z miastem Grajewo, z zaleceniem uwzględnienia:

- podstawowa funkcja terenu – zabudowa mieszkaniowa,
- dopuszczenie realizacji zabudowy usługowej,
- realizacja zabudowy mieszkaniowej w formie jednorodzinnej,
- określenie zasad i warunków podziału na działki budowlane, przy zachowaniu: minimalnej powierzchni działki 800 m²,
- określenie zasad kształtowania zabudowy z ograniczeniem wysokości do 2 kondygnacji, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 9,5 m.

6. Dla obszarów wymagających zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, w tym: położonych we wsi Szymany (w granicach określonych orientacyjnie na rysunku studium) - o wiodącej funkcji mieszkaniowej, z zaleceniem uwzględnienia:

- realizacja zabudowy mieszkaniowej w formie jednorodzinnej,
- dopuszczenie realizacji zabudowy usługowej,
- uwzględnienie możliwości rozwoju zabudowy na przyległych terenach rolniczych,
- określenie zasad i warunków podziału na działki budowlane, przy zachowaniu: minimalnej powierzchni działki w zabudowie mieszkaniowej 800 m², w zabudowie mieszkaniowo-usługowej 1000 m²,
- określenie zasad kształtowania zabudowy z ograniczeniem wysokości do 2 kondygnacji, w tym poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 9,5 m,
- określenie zasad obsługi komunikacyjnej oraz zasad parkowania pojazdów z uwzględnieniem minimalnych wskaźników: 2 mp na 1 budynek mieszkalny, 3 mp na 100 m² powierzchni usług.

Plany powinny określać zasady i warunki zagospodarowania zgodnie z wymogami określonymi w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

7. Elektrownie wiatrowe - dla obszarów położonych w strefie dopuszczenia lokalizacji elektrowni wiatrowych, plany sporządzane będą sukcesywnie w zależności od potrzeb inwestycyjnych.

Plany powinny określać :

- lokalizacje elektrowni wiatrowych, z uwzględnieniem między innymi warunków ochrony zabudowy i środowiska przyrodniczego,
- zasady obsługi komunikacyjnej i infrastruktury technicznej,
- ograniczenia w zagospodarowaniu terenów położonych w zasięgu oddziaływania elektrowni wiatrowych, w tym zakaz zabudowy,
- zasady i warunki zagospodarowania zgodnie z wymogami określonymi w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

8. Dla terenu położonego we wsi Kacprowo – położonego w południowej części wsi na lokalizację usług z zakresu ochrony zdrowia i zabudowy mieszkaniowej oraz zachowanie i ochronę gruntów leśnych (zakaz zabudowy) zgodnie z przepisami odrębnymi.

9. Dla terenu położonego w południowo-wschodniej części wsi Koszarówka:

Plan powinien określić:

- przeznaczenie i warunki zagospodarowania terenów zabudowy z zaleceniem uwzględnienia:
  - realizacji zespołu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z dopuszczeniem usług,
  - minimalnej powierzchni nowej działki w zabudowie mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej 800 m²,
  - ograniczenia wysokości zabudowy mieszkaniowej i usługowej do 2 kondygnacji,
  - minimalnych wskaźników miejsc parkingowych: 1 mp na 1 mieszkanie, 2 mp na 100 m² powierzchni usług,
- zasady obsługi komunikacyjnej i uzbrojenia w media,
- określenie zasad i warunków podziału na działki budowlane, przy zachowaniu: minimalnej powierzchni działki 800 m²,
- zasady i warunki zagospodarowania zgodnie z wymogami określonymi w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

10. Dla terenu położonego we wsi Danówek, przy drodze do wsi Szymany.

Plan powinien określić:

- przeznaczenie i warunki zagospodarowania terenów zabudowy z zaleceniem uwzględnienia:
  - podstawowa funkcja terenu - zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,
  - minimalnej powierzchni nowej działki w zabudowie mieszkaniowej 800 m²,
  - ograniczenia wysokości zabudowy mieszkaniowej do 2 kondygnacji, w tym poddasze,
  - minimalnych wskaźników miejsc parkingowych : 1 mp na 1 mieszkanie, 2 mp na 100 m² powierzchni usług,
- zasady obsługi komunikacyjnej i uzbrojenia w media,
- zasady i warunki zagospodarowania zgodnie z wymogami określonymi w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

11. Tereny obiektów produkcyjnych, składów, magazynów oraz zabudowy usługowej we wsi Elżbiecin, Kacprowo i Łękowo.

Plan powinien określić:

- przeznaczenie i warunki zagospodarowania terenów,
- rezerwę terenów pod budowę obwodnic Grajewa i węzłów dróg krajowych Nr 61 i Nr 65,
- zasady obsługi komunikacyjnej z uwzględnieniem ograniczeń w dostępności do dróg krajowych,
- zasady obsługi i uzbrojenia w media,
- zasady i warunki zagospodarowania zgodnie z wymogami określonymi w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Gmina zamierza sporządzić zmianę miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uchwalonego Uchwałą Nr 98/CVIII/12 Rady Gminy Grajewo z dnia 7.09.2012 r. w części dotyczącej **wyznaczenia terenów powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego w obrębie gruntów wsi Wierzbowo.**

Plan powinien określić:

- przeznaczenie i warunki zagospodarowania terenów z zaleceniem uwzględnienia,
  - powierzchniowej eksploatacji kruszywa naturalnego,
  - ograniczeń wynikających z położenia w bezpośrednim sąsiedztwie projektowanej elektrowni wiatrowej,
  - warunków eksploatacji kopaliny,
  - zachowania pasów ochronnych od sąsiednich terenów nienależących do inwestora,
  - ochrony środowiska,
- zasady obsługi komunikacyjnej.

X. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, W TYM BEZ PRAWA ZABUDOWY

1. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Przez rolniczą przestrzeń produkcyjną należy rozumieć ogół warunków przyrodniczych i technicznych pozwalających na zachowanie odpowiedniego poziomu produkcji rolnej na danym obszarze.

Kierunki i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej:

- Właściwe wykorzystanie naturalnych warunków użytkowych rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez:
  - dostosowanie kierunków produkcji rolnej do naturalnych warunków i predyspozycji środowiska przyrodniczego,
  - ograniczenie przeznaczania gruntów wysokich klas bonitacyjnych na cele nierolnicze,
  - zapobieganie degradacji i dewastacji użytków rolnych,
  - dalszy rozwój produkcji zwierzęcej w zakresie hodowli bydła mlecznego i trzody chlewnej w kierunku nowoczesnych metod,
  - wydzielenie gruntów nieprzydatnych do produkcji rolnej pod zalesienia lub zmiany sposobu

użytkowania na inne cele.

- Poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez:
  - rekultywację gruntów zdegradowanych i zagospodarowanie nieużytków na cele rolnicze,
  - wykorzystanie i zagospodarowanie odchodów zwierzęcych jako nawozu organicznego do nawożenia gruntów rolnych w stosownych terminach nawożenia i właściwych dawkach, zgodnie z przepisami odrębnymi,
  - budowę szczelnych zbiorników na gnojówkę i gnojowicę oraz płyt na obornik w celu wyeliminowania źródeł zagrożeń wód powierzchniowych i podziemnych oraz poprawę stanu sanitarnego środowiska,
  - meliorację użytków rolnych wymagających melioracji oraz modernizację istniejących urządzeń melioracyjnych w celu poprawy stosunków wodnych w obrębie użytków rolnych,
  - realizację programu małej retencji wodnej (renowacja i powiększenie zbiorników wodnych),
  - wprowadzanie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych w celu wzbogacania wartości użytkowych gleb i walorów krajobrazowych,
  - zmiany struktury agrarnej poprzez dążenie do zwiększania wielkości gospodarstw rolnych oraz scalenia i wymianę gruntów.
- Rozwój infrastruktury rolniczej i technicznego uzbrojenia rolnictwa poprzez:
  - rozbudowę wodociągów wiejskich,
  - budowę przyzagrodowych oczyszczalni ścieków,
  - reelektryfikację obszarów wiejskich,
  - utrzymanie należytego stanu dróg publicznych oraz dróg rolniczych.
- Porządkowanie i kształtowanie zabudowy zagrodowej w obrębie wyznaczonych terenów oraz dążenie do powiększania wielkości siedlisk celem dostosowania nowej zabudowy rolniczej do wymogów nowoczesnego rolnictwa.

2. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENI LEŚNEJ

W rozumieniu ustawy z dnia 28 września 1991 roku o lasach (Dz. U. Nr 101, poz. 444 z późn. zm.) lasem jest grunt o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha pokryty roślinnością leśną lub przejściowo jej pozbawiony, teren przeznaczony do produkcji leśnej lub związany z gospodarką leśną.

Podstawowym przeznaczeniem terenów leśnych jest produkcja leśna. Na terenach leśnych dozwolona jest lokalizacja budynków i obiektów służących gospodarce leśnej, urządzeń infrastruktury technicznej, dróg i parkingów oraz urządzeń turystyki i rekreacji.

Na terenach leśnych obowiązują zasady gospodarki i ochrony wynikające z planów urządzenia lasów, w tym ustaleń zawartych w studium w pkt 1.1.7 Ochrona szaty roślinnej.

Gmina Grajewo zaliczona jest do obszarów objętych Krajowym Programem Zwiększania Lesistości, w których przewidywane jest sukcesywne zalesianie gruntów marginalnych dla potrzeb produkcji rolnej

i zgodnie z granicami polno - leśnymi, zwłaszcza na terenach:

- deficytu wód podziemnych i powierzchniowych,
- poprawiających ciągłość i zwartość kompleksów leśnych,
- rekreacji zbiorowej w strefach podmiejskich miast,
- turystyczno - wypoczynkowych o zbyt małym udziale lasów,
- korytarzy migracyjnych zwierząt i węzłów hydrograficznych,
- narażonych na procesy erozji wodnej i wietrznej.

Studium dopuszcza zalesienie wszystkich gruntów rolnych i nieużytków, które spełniają wymagania zawarte w przepisach odrębnych na wniosek właścicieli gruntów.

Z częściowego zalesienia wyłączone są tereny położone w strefie ograniczonego zalesienia w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego. Zakaz zalesiania nie dotyczy obszarów na glebach pochodzenia mineralnego. Na terenach tych wprowadza się wymóg uzgodnienia zalesienia z Dyrektorem Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Kierunki i zasady kształtowania przestrzeni leśnej:

- Ochrona lasów i gruntów leśnych poprzez ograniczanie przeznaczania ich na cele nieleśne, zwłaszcza lasów ochronnych, z wyłączeniem pod realizację urządzeń infrastruktury technicznej.
- Zwiększanie zróżnicowania przyrodniczego lasów, w tym zwiększanie udziału gatunków liściastych, udziału drzewostanów wielogatunkowych oraz wprowadzanie podszytów liściastych do drzewo-stanów sosnowych na siedliskach boru świeżego i boru mieszanego.
- Zwiększanie zdrowotności i odporności drzewostanów na abiotyczne i biotyczne czynniki szkodliwe poprzez upowszechnienie biologicznych i ekologicznych metod ochrony
- Odchodzenie od zrębów zupełnych wszędzie tam, gdzie możliwe jest uzyskanie odnowienia naturalnego na rzecz rębni udoskonalonych.
- Prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami leśnymi z ograniczeniem wielkości pozyskiwania drewna poniżej zdolności produkcyjnej lasów.
- Uwzględnienie w zagospodarowaniu przestrzennym gminy optymalnych granic polno - leśnych, struktury przestrzennej lasów w krajobrazie, korytarzy ekologicznych między kompleksami leśnymi oraz usuwanie barier ekologicznych, a w szczególności zewnętrznych presji na ekosystemy leśne przez przyjazne lasom zagospodarowanie terenów przyległych do lasów.
- Zachowanie licznych walorów lasów przez ukierunkowanie ruchu turystycznego i rekreacyjnego w lasach oraz ochrona bazy produkcyjnej runa leśnego.
- Zwiększanie udziału lasów ochronnych (glebochronnych, wodochronnych), zwłaszcza na obszarach prawnej ochrony przyrody.
- Zwiększania lesistości w miarę przekazywania do zalesienia gruntów nieprzydatnych dla rolnictwa i osiąganie przestrzennie optymalnej struktury lasów w krajobrazie przez ochronę i pełne wykorzystanie produkcyjnych możliwości siedlisk.

- Udostępnianie i przystosowywanie kompleksów leśnych do celów turystyczno-wypoczynkowych, zwłaszcza na obszarach ochrony przyrody.
- Specjalistyczne zagospodarowywanie lasów o funkcjach społecznych (krajobrazowe, lasy podmiejskie, rejony intensywnej rekreacji i turystyki, lasy doświadczalne) w sposób łagodzący potencjalne konflikty z pozostałymi funkcjami tych lasów i funkcjami lasów przyległych.

XI. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

1. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI

Na terenie gminy Grajewo obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi występują:

- w dolinie Ełku w obrębie wsi: Danówek, Szymany, Toczyłowo, Koty Rybno, Ruda i Sojczyn Grądowy,
- w dolinie Biebrzy we wsi Białogrądy.

Na największe zagrożenie powodziowe narażony jest jaz na rzece Ełk zlokalizowany w Modzelówce oraz tereny nadbiebrzańskie. W obrębie wsi Białogrądy położonej w dolinie Biebrzy, corocznie zalewom podlega 13 gospodarstw oraz około 90 ha użytków rolnych.

Przyczynami powodzi są wezbrania spowodowane wzrostem poziomu wód w rzekach wywołane przez ulewne deszcze, wiosenne roztopy i zatory lodowe.

Zasady gospodarowania na obszarach zagrożeń powodziowych regulują przepisy odrębne - ustawa Prawo wodne.

Na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodziowego zabrania się wykonywania robót oraz czynności, które mogą utrudnić ochronę przed powodzią, w tym:

- wykonywania urządzeń wodnych i wznoszenia innych obiektów budowlanych,
- sadzenia drzew lub krzewów z wyjątkiem plantacji wikliny na potrzeby regulacji wód oraz roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służących do umacniania brzegów, obwałowań lub odsypisk,
- zmiany ukształtowania terenu, składowania materiałów oraz wykonywania robót, z wyjątkiem robót związanych z regulacją lub utrzymywaniem wód.

Na terenach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi obowiązuje zakaz wszelkiej zabudowy poza budowlami służącymi gospodarce wodnej.

2. OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Na analizowanych terenach nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych w postaci osuwania się mas ziemnych. Zjawiska ruchów masowych mogą pojawiać się w trakcie ulewnych deszczów w obrębie skarp i ścian wyrobisk na terenach eksploatacji kopalni w Popowie, Danówku, Łosewie, Elźbiecinie i innych planowanych kopalniach oraz podcięć rzecznych. Mają one wymiar

lokalny i incydentalny.

W celu przeciwdziałania skutkom niebezpieczeństwa osuwania się mas ziemnych na terenach zagrożeń obowiązuje zakaz wszelkiej zabudowy.

XII. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU FILAR OCHRONNY

Zgodnie z art. 53, ust. 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27, poz. 96 z późn. zm.) dla obszarów górniczych wyznacza się filary ochronne, w granicach których ze względu na ochronę oznaczonych dóbr, wydobywanie kopalin nie może być prowadzone albo może być dozwolone tylko w sposób zapewniający ochronę tych dóbr.

W granicach gminy znajdują się następujące udokumentowane w kategorii B i C₂ złoża kruszywa naturalnego, dla których z uwagi na występowanie w bezpośrednim sąsiedztwie złóż terenów rolnych i leśnych oraz dróg i napowietrznych linii elektroenergetycznych wyznaczono filary ochronne:

- złożo „Danówek I”,
- złożo „Łosewo”,
- złożo „Popowo Pole I”,
- złożo „Popowo Pole II”.

Złoża te znajdują się obecnie w fazie eksploatacji.

Szerokość filarów ochronnych wyrobisk uzależniona jest od rodzaju chronionych dóbr i zgodnie z normą branżową w górnictwie odkrywkowym. Filar ochronny może być użytkowany jako ogólnie dostępny teren użyteczności publicznej. Użytkowanie pasa ochronnego do innych celów nie może utrudniać lub opóźniać prac związanych z użytkowaniem wyrobiska lub obiektów chronionych.

W wyniku intensywnych prac poszukiwawczych w gminie Grajewo udokumentowano złoża surowców mineralnych, dla których przed podjęciem eksploatacji wyznaczono filary ochronne. Są to następujące złoża kruszywa naturalnego: „Elźbiecin”, „Łosewo”, „Popowo”, „Danówek I”, „Mareckie” i „Wierzbowo”.

Obszary perspektywicznego występowania kruszywa naturalnego o znaczeniu przemysłowym do udokumentowania rozpoznano w wsi: Kurejwa, Kurejewka, Koszarówka, Kacprowo, Dybła, Mareckie, Łosewo, Grozimy, Łojki, Toczyłowo, Szymany oraz jedno złożo surowców ilastych (gliny) w Konopkach.

Wszystkie złoża kruszywa naturalnego i pospółki położone są poza obszarami prawnej ochrony przyrody.

W granicach gminy znajduje się 69 rejonów objętych dokumentacją złóż torfu. Większość z nich leży w granicach otuliny Biebrzańskiego Parku Narodowego lub w dolinie Ełku.

XIII. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Na terenie gminy Grajewo nie występują obszary pomników zagłady i ich strefy ochronne, o których mowa w art. 10, ust. 2, pkt 13 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o zagospodarowaniu i planowaniu przestrzennym.

XIV. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENI, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI

W obrębie gminy Grajewo występują obszary wymagające przekształceń lub rehabilitacji, do których zaliczyć należy przekształcenie sieci hydrograficznej w basenie dolnym Biebrzy. Dotyczy to terenów tzw. węzła Modzelówka obejmującego Kanał Rudzki oraz część koryta rzeki Elk.

Projektowana inwestycja ma na celu spowodowanie zmiany rozrządu wody i przywrócenie stosunków wodnych, jakie miały miejsce przed wybudowaniem kanału. Wynika ona z potrzeb ochrony środowiska przyrodniczego cennej bagiennej doliny Biebrzy.

Przebudowa węzła polegać będzie na przerzucie wody oraz udrożnieniu martwego odcinka koryta rzeczno-powstałego w wyniku budowy Kanału Rudzkiego i połączenia go z Biebrzą. W ten sposób odcięty został odcinek rzeki Elk od węzła Modzelówka do ujścia do Biebrzy o długości 36,8 km. W strefie węzła koryto rzeczne na długości około 300 m praktycznie przestało istnieć. W ramach przedsięwzięcia planowane jest wykonanie łącznika o długości około 9,6 km pomiędzy ujęciem brzegowym a początkiem zachowanego koryta Martwego Elku. Renaturalizacja sieci hydrograficznej terenów nadbiebrzańskich pozwoli na odtworzenie stosunków wodnych, zwiększenie uwilgotnienia gleb, korzystne przekształcenia gleb organicznych, przeobrażenia świata roślinnego i zwierzęcego.

Obszarami wskazanymi do rekultywacji są:

- teren komunalnego składowiska odpadów stałych w Koszarówce z przeznaczeniem pod zalesienie po zakończeniu poszczególnych sektorów wysypiska,
- tereny nielegalnych składowisk śmieci występujących na terenie całej gminy,
- tereny nielegalnych punktów eksploatacji surowców mineralnych (piaskownie i żwirownie) oraz organicznych (potorfia) z przeznaczeniem pod zalesienie lub inną formę użytkowania,
- **tereny poeksploatacyjne kopalni (Danówek, Popowo, Łosewo, Wierzbowo. Wojewodzin),**
- tereny nieużytkowanych obiektów (pustostany) z przeznaczeniem pod inne funkcje lub rozbiórkę i uporządkowanie terenu (np. tereny w strefie brzegowej jeziora w Toczyłowie).

XV. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 roku Prawo geodezyjne i kartograficzne terenami zamkniętymi są tereny o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa.

W granicach administracyjnych gminy Grajewo do kategorii terenów zamkniętych zaliczone zostały

jedynie tereny PKP położone wzdłuż linii kolejowej Białystok - Grajewo - Elk.

W obrębie terenów zamkniętych obowiązują odrębne przepisy prawne. Tereny kolejowe nie posiadają stref ochronnych.

XVI. INNE OBSZARY PROBLEMOWE

Przez obszar problemowy należy rozumieć obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych wskazany w planie zagospodarowania przestrzennego województwa lub określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Biorąc pod uwagę powyższe kryteria na obszarze gminy Grajewo dają się wyróżnić dwa obszary:

- obszar problemowy „Biebrzańskiego Parku Narodowego z otuliną”,
- obszar problemowy „Strefy dopuszczenia lokalizacji elektrowni wiatrowych”.

1. OBSZAR PROBLEMOWY „BIEBRZAŃSKI PARK NARODOWY Z OTULINĄ,,

Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego część terenu gminy położona jest w granicach obszaru problemowego „Biebrzański Park Narodowy z otuliną”. Główne konflikty i zjawiska przestrzenne na tym obszarze to:

- duży udział gruntów prywatnych w strukturze użytkowania utrudniający realizację głównych celów statutowych Parku, przy braku środków finansowych na zakup gruntów,
- niski stopień wyposażenia osadnictwa w urządzenia infrastruktury technicznej (brak kanalizacji i oczyszczalni ścieków, gazu przewodowego),
- niezadowalający stan sanitarny i zagrożenia środowiska przyrodniczego na obszarze otuliny, w tym wód powierzchniowych i powierzchni ziemi,
- zaniechanie systematycznego wykaszania łąk w kontekście zachodzących niekorzystnych zmian w ekosystemach torfowiskowych,
- brak dostatecznego zagospodarowania (bazy noclegowej i gastronomicznej, stanic wodnych, szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych) dla kształtowania turystycznej funkcji obszaru, tj. rozwoju turystyki kwalifikowanej i edukacyjnej,
- postępujący proces starzenia się ludności na wsi i niski poziom warunków życia,
- mało alternatywnych źródeł utrzymania mieszkańców terenów bagien biebrzańskich (np. w obsłudze ruchu turystycznego, agroturystyce, wikliniarstwie),
- zły stan dróg oraz brak zaplecza technicznego motoryzacji (np. parkingów),
- ograniczenia rozwoju i intensyfikacji rolnictwa wynikające z zakazów stosowania niektórych środków chemicznych i biologicznych w produkcji rolnej, lokalizacji dużych ferm hodowlanych itp.,
- brak dostatecznego rozpoznania zasobów o wartościach kulturowych,

- przebiegi ciągów komunikacji i infrastruktury technicznej prowadzące do fragmentacji środowiska przyrodniczego Parku i jego otuliny (droga krajowa nr 65 Grajewo - Białystok, linia kolejowa Ełk - Białystok, linia elektroenergetyczna 110 kV Ełk - Białystok).

Na obszarze przyjęto następujące kierunki polityki przestrzennej:

- Tworzenie warunków rozwoju alternatywnych źródeł dochodów miejscowej ludności, w tym agroturystyki.
- Rozwój rolniczej funkcji obszaru poprzez preferowanie hodowli bydła mlecznego oraz upowszechnianie rolnictwa ekologicznego.
- Rozwój funkcji turystycznej poprzez realizację bazy noclegowej i gastronomicznej oraz infrastruktury turystycznej.
- Rozwój infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich poprawiającej stan sanitarny środowiska przyrodniczego i likwidującej źródła jego zagrożeń, z priorytetem realizacyjnym dla systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz gromadzenia i utylizacji odpadów stałych.
- Poprawa dostępności infrastruktury turystycznej obszaru poprzez modernizację sieci drogowej oraz realizację zaplecza technicznego motoryzacji.
- Minimalizowanie konfliktów przestrzennych w relacji ochrona środowiska - infrastruktura techniczna i komunikacja poprzez stosowanie bezpiecznych przebiegów i rozwiązań technicznych w obszarach parku i otuliny.
- Poprawa stanu sanitarnego poprzez zmniejszenie obciążeń środowiska (wyeliminowanie zrzutów ścieków, stymulowanie wykorzystania odnawialnych i proekologicznych źródeł energii i itp.) na obszarze otuliny parku.
- Wdrożenie ustaleń planu ochrony parku w kompleksowym studium zagospodarowania przestrzennego oraz w „studiach gminnych” i planach miejscowych.

2. OBSZAR PROBLEMOWY „STREFY DOPUSZCZENIA LOKALIZACJI ELEKTROWNI WIATROWYCH”

W północno - zachodniej części gminy Grajewo w obrębie wsi: Boczki Świdrowo, Cyrpki, Flesze, Kacprowo, Kurejewka, Kurejwa, Kurki, Łękowo, Popowo, Uścianki, Wierzbowo i Wojewodzin wyznaczono strefę dopuszczenia lokalizacji elektrowni wiatrowych, w której obowiązuje zakaz zabudowy. Dopuszczalna jest jedynie lokalizacja budynków gospodarczych i składowych. Obiekty te powinny znajdować się w odpowiedniej odległości od zabudowy, napowietrznych linii elektroenergetycznych oraz od obszarów leśnych i zadrzewionych.

Zgodnie z przepisami odrębnymi elektrownie wiatrowe należą do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (instalacje wykorzystujące siłę wiatru do produkcji energii o całkowitej wysokości nie niższej niż 30 m) i wymagają przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć, w tym opracowania raportu, w którym może zostać określony obszar ograniczonego użytkowania.

XVII. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

Projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grajewo opracowano zgodnie z wymogami ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, opublikowanej w Dzienniku Ustaw Nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami.

W studium przyjęto rozwiązania planistyczne wynikające z szeregu uwarunkowań o charakterze lokalnym i ponadlokalnym oraz zasad i kierunków polityki przestrzennej określonych między innymi w:

- przepisach prawnych w zakresie planowania przestrzennego, ochrony środowiska przyrodniczego, dziedzictwa narodowego, gospodarki gruntami itp.,
- dokumentach planistycznych, w tym w planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, strategii rozwoju województwa podlaskiego, strategii rozwoju gminy Grajewo, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Grajewa,
- programach branżowych i dokumentacjach technicznych, w tym programie ochrony środowiska gminy Grajewo, programie gospodarki odpadami gminy Grajewo, dokumentacjach geologicznych, studium techniczno - ekonomicznym obwodnicy miasta,
- wnioskach instytucji, przedsiębiorstw i organizacji społecznych, postulatów wójta gminy oraz wniosków osób fizycznych zgłoszonych do studium oraz do projektów planów miejscowych wsi Popowo i Toczyłowo.

Główną funkcją gminy Grajewo pozostanie rolnictwo wykorzystujące lokalne zasoby środowiska przyrodniczego. Północno -zachodnia część gminy posiada predyspozycje do rozwoju rolnictwa intensywnego o kierunku produkcji zbóż, ziemniaków oraz hodowli trzody chlewnej i bydła mlecznego. W części północnej i wschodniej o przewadze użytków zielonych preferowany jest kierunek rozwoju rolnictwa w zakresie hodowli bydła mlecznego i w mniejszym stopniu produkcji zbóż i ziemniaków. Ze względu na występowanie obszarów ochrony przyrody (Natura 2000) zakłada się rozwój rolnictwa ekologicznego.

Uzupełniającymi funkcjami gminy będą usługi na rzecz ludności, drobna działalność produkcyjno - usługowa oraz turystyka bazująca na walorach Biebrzańskiego Parku Narodowego, Jeziora Toczyłowskiego i kompleksów leśnych Nadleśnictwa Rajgród. Zakłada się systematyczny wzrost udziału tych działów w strukturze funkcjonalnej gminy kosztem funkcji rolniczej.

System osadniczy gminy Grajewo tworzyć będą:

- miasto Grajewo jako ośrodek gminny dla mieszkańców gminy, stanowiący odrębną jednostkę administracyjną oraz siedzibę urzędu i władz gminnych,
- Białaszewo i Ruda o funkcjach wspomagających ośrodek gminny między innymi w zakresie oświaty, handlu, gastronomii, kultury i sportu,
- Ciemnoszyje, Popowo, Szymany, Wierzbowo i Wojewodzin jako ośrodki usługowe na poziomie podstawowym,
- Danówek (szkolnictwo gimnazjalne), Wojewodzin (szkolnictwo ponadgimnazjalne), Toczyłowo i Przechody (turystyka, wypoczynek) jako ośrodki specjalistyczne,

- pozostałe jednostki wiejskie posiadające podstawowa funkcje rolniczą z możliwością rozwoju funkcji pozarolniczych w zakresie usług elementarnych i agroturystyki.

Analiza uwarunkowań środowiska przyrodniczego i kulturowego, warunków i jakości życia mieszkańców, stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, powiązań funkcjonalnych oraz kierunków rozwoju społeczno - gospodarczego, pozwoliła na wyodrębnienie w strukturze funkcjonalno - przestrzennej gminy Grajewo następujące strefy zagospodarowania:

- Strefa I rolnicza obejmująca tereny położone w zachodniej i środkowej części gminy, z podstrefą IA (północno - zachodnia części) i podstrefą IB (pas środkowy),
- Strefa II ekologiczna obejmująca tereny w granicach obszaru Natura 2000 z podstrefą IIA (tereny Biebrzańskiego Parku Narodowego) i podstrefą IIB (tereny położone w pozostałej części obszarów Natura 2000, w tym otulina Parku).

Głównymi kierunkami rozwoju przestrzennego gminy Grajewo będą:

- Poprawa struktur demograficznych miejscowej gminy poprzez zahamowanie spadku urodzeń na wsi oraz odpływu ludności do miast i za granicę.
- Rozwój rolnictwa w oparciu o lokalne zasoby środowiska przyrodniczego, głównie zwarte kompleksy gleb III i IV klasy bonitacyjnej gruntów ornych występujące w północno - zachodniej części obszaru oraz zmeliorowane kompleksy użytków zielonych położonych we wschodniej części gminy.
- Zwiększanie lesistości gminy do ponad 1/3 jej powierzchni poprzez zagospodarowanie gleb marginalnych i nieużytków. Studium dopuszcza zalesienie wszystkich gruntów rolnych i nieużytków, które spełniają wymagania zawarte w przepisach odrębnych na wniosek właścicieli gruntów.
- Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej stanowiącej podstawowy warunek poprawy sytuacji, zwłaszcza na lokalnym rynku pracy i alternatywne w stosunku do rolnictwa źródło dochodów miejscowej ludności. Obejmuje ona rzemiosło usługowe i drobną wytwórczość o charakterze produkcyjno - usługowym i składowo - magazynowym (m. in. tartaki, kopalnie kruszywa, elektrownie wiatrowe, zakłady remontowo - budowlane, hurtownie) i dotyczy takich miejscowości, jak: **Elżbiecin, Łękowo, Kacprowo, Danówek**, Ruda, Koszarówka, Szymany, Koty Rybno, Popowo, Ciemnoszyje.
- **Racjonalne wykorzystanie miejscowych zasobów surowców mineralnych poprzez wyznaczenie terenów eksploatacji kruszywa naturalnego, głównie we wsiach: Popowo, Mareckie, Wierzbowo, Wojewodzin.**
- Rozwój turystycznej funkcji gminy z preferencją turystyki specjalistycznej przyrodniczo - edukacyjnej na obszarze parku narodowego (piesza, rowerowa, konna) oraz wypoczynku pobytowego w oparciu o domy letniskowe i agroturystykę w otulinie parku narodowego, nad Jeziorem Toczyłowskim oraz w sąsiedztwie lasów Nadleśnictwa Rajgród.
- Rozwój funkcji rekreacyjno - wypoczynkowej poprzez zagospodarowanie terenów w Toczyłowie (plaża, przystań kajakowa, kąpielisko), Danówku (kąpielisko, przystań kajakowa), Mieruciach, Wierzbowie, Popowie i Białogładach.

- Kształtowanie systemu osadniczego poprzez poprawę funkcjonowania sieci usług oraz dostępności komunikacyjnej i internetowej.
- Przyrost pozarolniczych źródeł utrzymania ludności oraz rosnąca tendencja do osiedlania się ludności Grajewa w strefie podmiejskiej (Koszarówka, Elźbiecin, Danówek, Uścianki, Konopki) oraz w większych wsiach gminy (m.in. Białaszewo, Ruda, Ciemnoszyje, Popowo) przyczynią się do rozwoju budownictwa jednorodzinnego, a tym samym zapotrzebowania na tereny budowlane.
- Ochrona zasobów dóbr kultury materialnej w tym obiektów objętych ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków (cmentarze w Białaszewie, Lipińskich i Rudzie oraz zespół podworski w Kurejwie i aleja dojazdowa w Wojewodzinie) i gminną ewidencją zabytków.
- Ochrona obszarów ochrony przyrody w tym Biebrzańskiego Parku Narodowego i jego otuliny, obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 PLB 200006 Ostoja Biebrzańska, specjalnego obszaru ochrony siedlisk Natura 2000 PLH 200008 Dolina Biebrzy.

Rozwój obszarów zabudowanych oraz przeznaczonych pod zabudowę wynikać będzie ze stanu zagospodarowania i wykształconych funkcji jednostek osadniczych, uwarunkowań środowiska oraz zakładanych kierunków rozwoju gminy. Rozwój ukierunkowany będzie na podnoszenie ładu przestrzennego w kształtowaniu zagospodarowania gminy przy zachowaniu walorów przyrodniczych i kulturowych środowiska, przy zapewnieniu walorów krajobrazowych zagospodarowania oraz efektywności wykorzystania zasobów.

Wraz z intensyfikacją i koncentracją produkcji rolniczej następować będą przekształcenia zabudowy zagrodowej w kierunku powiększania wielkości siedlisk celem dostosowania nowej zabudowy rolniczej do wymogów nowoczesnego rolnictwa.

Lokalizowanie zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej i usługowej następować będzie w wyznaczonych strefach zabudowy wsi z zachowaniem odpowiednich wskaźników dotyczących nowej zabudowy.

W strefach zabudowy wsi dopuszczona będzie realizacja nieuciążliwych zakładów produkcyjno - usługowych oraz jednoczesny zakaz realizacji nowych obiektów inwentarskich powyżej 40 DJP i realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których obowiązuje opracowanie raportu w strefach zabudowy wsi, z wyłączeniem rozbudowy istniejącego gospodarstwa.

Obszarami wyłączonymi spod zabudowy będą:

- tereny Biebrzańskiego Parku Narodowego z wyjątkiem zabudowy i urządzeń służących celom statutowym Parku,
- obszary występowania złóż surowców mineralnych,
- tereny o niekorzystnych dla zabudowy warunkach fizjograficznych,
- obszary stanowiące system powiązań przyrodniczych,
- strefy ochrony sanitarnej cmentarzy grzebalnych,
- strefy dopuszczenia lokalizacji elektrowni wiatrowych,
- strefy zagrożenia od projektowanego gazociągu wysokiego ciśnienia,

- pas technologiczny dwutorowej linii elektroenergetycznej 400 kV Ełk – Łomża,
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi w dolinach rzeki Biebrzy i Ełku,
- obszary narażone na osuwanie się mas ziemnych,
- obszary ograniczonego użytkowania,
- tereny rolne i leśne.

Z uwagi na narastające uciążliwości tranzytowego ruchu samochodowego oraz niedostosowanie parametrów technicznych dróg do obciążeń ruchu w ciągach dróg krajowych projektuje się budowę dwóch obwodnic miasta Grajewa:

- obwodnicę na odcinku: Popowo -Wojewodzin - Elźbiecin - Koszarówka - Szymany -Toczyłowo w ciągu drogi nr 61 jako droga ekspresową, docelowo dwujezdniową,
- obwodnicę na odcinku: Ruda - Kacprowo - Elźbiecin - Wojewodzin - Konopki - Mierucie oraz na krótkim północnym fragmencie (obejście m. Prostki) w ciągu drogi nr 65 jako drogę klasy ruchu przyspieszonego jednojezdniową.

Obecnie rozważane jest wariantowe poprowadzenie linii kolejowej PKP Warszawa - Białystok - Trakiszki (granica Państwa) będącej częścią Europejskiego Korytarza Transportowego poprzez Białystok, Grajewo, Ełk, Suwałki z dostosowaniem jej do prędkości 160 - 200 km/h oraz zabezpieczenie miejsc na budowę dwupoziomowych skrzyżowań.

Na terenie gminy planowana jest budowa napowietrznej dwutorowej linii elektroenergetycznej 400 kV relacji Ełk-Łomża, która jest częścią rozbudowywanego krajowego systemu energetycznego dla zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii do odbiorców w województwach podlaskim i warmińsko-mazurskim oraz niezbędna do funkcjonowania planowanego połączenia systemów elektroenergetycznych Polski i Litwy.

Znaczącym przedsięwzięciem będzie realizacja kilkudziesięciu elektrowni wiatrowych zlokalizowanych w południowej i zachodniej części gminy. Program rozwoju energetyki odnawialnej opartej o wykorzystanie wiatru obejmuje następujące miejscowości: Boczki Świdrowo, Cyprki, Flesze, Kacprowo, Kurejwa, Kurki, Łękowo, Popowo, Uścianki, Wierzbowo i Wojewodzin.

Podstawowym źródłem zaopatrzenia w gaz będzie projektowany gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Zambrów - Łomża - Grajewo - Suwałki o średnicy 500 mm lub alternatywnie gazociąg z kierunku północnego o średnicy 250 mm (jako odgałęzienie od gazociągu Iwacewicz (Białoruś) - Lipsk - Raczki - Gołdap o średnicy 1000 mm) do Łomży.

Podstawowym kierunkiem rozwoju ciepłownictwa jest sukcesywne zwiększanie udziału proekologicznych nośników energii zmniejszających zanieczyszczenie środowiska.

W zakresie gospodarki odpadami głównym zadaniem będzie rozbudowa i modernizacja komunalnego wysypiska odpadów stałych w Koszarówce na region gospodarki odpadami (RGO), obejmujący powiaty: augustowski, grajewski, moniecki i sokólski o łącznej liczbie mieszkańców 277 557 w roku 2011, wraz z ich sortownią, wdrożenie programu segregacji odpadów oraz wdrażanie nowoczesnych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów - zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012 – 2017.

W studium wskazuje się obszary do opracowania planów miejscowych, między innymi w Koszarówce (cała miejscowość, a dla części terenów położonych na północ od ulicy Topolowej opracowanie planu miejscowego wspólnie z miastem Grajewo), Rudzie (tereny powiększenia osiedla zabudowy jednorodzinnej oraz tereny projektowanej zabudowy jednorodzinnej położone pomiędzy drogą krajową nr 65 i linią kolejową), w Danówku, Kurejwie, Mieruciach i Wierzbowie (tereny wypoczynkowo - rekreacyjne), w strefach dopuszczenia lokalizacji elektrowni wiatrowych.

W obrębie gminy Grajewo występują obszary wymagające przekształceń lub rehabilitacji, do których zaliczyć należy: przekształcenie sieci hydrograficznej obejmującej Kanał Rudzki oraz część koryta rzeki Elk, teren komunalnego składowiska odpadów stałych w Koszarówce, tereny nielegalnych składowisk śmieci, tereny nielegalnych punktów eksploatacji surowców mineralnych, tereny górnicze po zakończeniu eksploatacji kopalni (Danówek, Popowo, Łosewo), tereny nieużytkowanych obiektów.

W gminie Grajewo występują obszary występowania szczególnych zjawisk i konfliktów przestrzennych (obszary problemowe) wymagające odrębnego zagospodarowania. Są to: obszar problemowy „Biebrzańskiego Parku Narodowego z otuliną” oraz obszar problemowy „Strefy dopuszczenia lokalizacji elektrowni wiatrowych”.

XVIII. MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

1. Uchwała Nr 139/XXIII/13 Rady Gminy Grajewo z dnia 6 marca 2013 roku w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grajewo.
2. Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gm. Grajewo – Uchwała NR 179/XXXV/09 Rady Gminy Grajewo z dnia 28.10.2009 roku.
3. Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gm. Grajewo – Uchwała NR 105/XIX/12 Rady Gminy Grajewo z dnia 30 października 2012 r. – Tekst jednolity.
4. Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm).
5. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 roku w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233).
6. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego zatwierdzony Uchwałą Nr IX/80/03 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2003 roku (Dz. Urzędowy Woj. Podlaskiego Nr 108, poz. 2026).
7. Raport o stanie środowiska woj. Podlaskiego w latach 2009 – 2010. – Inspekcja Ochrony Środowiska
8. Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2012 – 2017.
9. Przepisy prawa z zakresu ochrony środowiska, w tym między innymi:
  - Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.),
  - Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (t. j. Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.),

- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880),
  - Ustawa z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t. j. Dz. U. Nr 121, poz. 1266 z późn. zm.),
  - Ustawa z dnia 28 września 1991 roku o lasach (Dz. U. Nr 101, poz. 444 z późn. zm.),
  - Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późn. zm.),
  - Rozporządzenie Ministra Środowiska z 5 września 2007 roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 179, poz. 1274).
10. Strategia rozwoju gminy Grajewo na lata 2001 - 2015 (Agencja Prawno - Ekonomiczna „Consulting”, Suwałki, 2001).
  11. Strategia rozwoju powiatu grajewskiego (Starostwo Powiatowe w Grajewie, Grajewo, 2001).
  12. Strategia rozwoju województwa podlaskiego do 2020 roku (Urząd Marszałkowski w Białymstoku, Białystok 2006).
  13. Plan rozwoju lokalnego gminy Grajewo.
  14. Program ochrony środowiska gminy Grajewo do 2014 roku (L. Magrel i inni, 2004).
  15. Program gospodarki odpadami gminy Grajewo na lata 2004 - 2014.
  16. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9IX1993 roku w sprawie utworzenia Biebrzańskiego Parku Narodowego (Dz. U. Nr 86).
  17. Plan ochrony Biebrzańskiego Parku Narodowego, projekt.
  18. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru Wojewódzkiego Podlaskiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku.
  19. Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Grajewo (Urząd Gminy, Grajewo, 2006).
  20. Raporty o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięć: komunalne wysypisko odpadów stałych w Koszarówce.
  21. Roczniki statystyczne województwa podlaskiego 2004, 2005 (Urząd Statystyczny w Białymstoku).
  22. Roczniki statystyczne województw 2004, 2005, 2006 (Główny Urząd Statystyczny, Warszawa).
  23. Dokumentacje i opinie geologiczne złóż kruszywa naturalnego oraz plany ruchu zakładów górniczych Danówek I, Łosewo, Elżbiecin, Mareckie, Mareckie - Łękowo, Popowo Pole I, Popowo Pole II, Popowo Pole III.
  24. Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu grajewskiego za rok 2006.
  25. Studium techniczno - ekonomiczne na budowę obwodnicy Grajewo w ciągach dróg krajowych Nr 61 Warszawa - Augustów i Nr 65 Granica Państwa - Ełk - Białystok - Bobrowniki (Biuro Rozwoju Warszawy S. A., 2007).
  26. Materiały wejściowe - pomocnicze opracowane przez Urząd Gminy w Grajewie.
  27. Mapa topograficzna w skali 1: 25 000 pochodząca z państwowego zasobu geodezyjnego i kartogra-

ficznego.

28. Zarządzenie Nr 298/06 Wójta Gminy z dnia 5 czerwca 2006 roku w sprawie rozpatrzenia wniosków wniesionych po zawiadomieniu o przystąpieniu do opracowania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Grajewo dla obszaru w granicach administracyjnych gminy